

No:17

4/2007
6. VSK.
10.12.2007

AGON
POHJOINEN FILOSOFIYHDISTYS RY.
NORDLIGA FILOSOFISÄLLSKAPET RF.
NORTHERN PHILOSOPHERS

A

Kuka uskaltaa katsoa pimeään yöhön -kuka ehtii rakastaa?
Pentti Tepsa s.5

FOUCAULT JA VALTA VERKOSTOISSA
Jukka Kokkonen s.6

“Platon voi panna pään sekaisin” (HS 18.11.2007) kommentti
Juhani Sarsila s.11

Inter arma
Jussi Halla-aho s.12

Reetorin kuulustelu
Tentissä Miika Lehtonen s.16

Palkinnot, rangaistukset ja oikeudenmukaisuus
Rainer Salosensaari s.19

G

O

N

Päätoimittaja
Niilo Nikkonen
Toimituksen osoite:
Kittiläntie 4690
97310 PATOKOSKI

AGON 17 toimituskunta:
Niilo Nikkonen
Mika Luoma-aho
Seppo I Sotasaari
Taitto:
Niilo Nikkonen
Kuvat:
NN-arkisto, ellei toisin mainita
Kirjankannet kustantajilta

AGON numero 17
6. vuosikerta
Ilmestyy neljä kertaa vuodessa.
Kustantaja:
AGON Pohjoinen filosofi-
yhdistys ry.

Paino:
Lapin yliopistopaino
ROVANIEMI

AGON Pohjoinen filosofiyhdistys
Lapin yliopisto
PL 122
ROVANIEMI
Puheenjohtaja:
Mika Luoma-aho
filosofiyhdistys.agon@gmail.com
Sihteeri:
Katja Arstio
Katja.Arstio@ulapland.fi
Rahastonhoitaja/jäsenrekisteri:
Niilo Nikkonen
niilo.nikkonen@nic.fi

AGON on saanut alkunsa
vuonna 2001 Lapin yliopistossa
filosofiaa opiskelleiden viisauden
rakastajien yhteenliittymänä.
AGONin tarkoitus on edistää
filosofian harrastusta pohjoisessa
ja saada filosofia tutkintoaineeksi
Lapin yliopistossa.

JÄSENMAKSUT 2007
Jäsenmaksu 15,- euroa
Opiskelijat, työttömät ja muut
vähävaraiset 10,- euroa
Kannatusjäsenyys 15,- euroa

Vuosikerta yhteisöille 30,- euroa

AGON Pohjoinen filosofiyhdistys
Pohjolan Osuuspankki (POP)
564050-23533
Ulkomailta maksettaessa:
F10756405020003533

Jäsenhakemuksen voi jättää pu-
heenjohtajalle sähköpostilla.
filosofiyhdistys.agon@gmail.com
tai: agon@ulapland.fi

Osoitteenmuutokset jäsenrekiste-
rin pitäjälle.

<http://www.ulapland.fi/home/agon>
<http://www.filosofiaperennis.org>
<http://www.filosofianopiskelijat.org>

PUHEENJOHTAJAN PALSTA

Mika Luoma-aho

Kiitos ja näkemiin

Viimeiset kolme vuotta Agonin filosofiporukassa ovat olleet antoisaa aikaa. Olemme pystyneet jatkamaan korkealaatuisen pohjoisen filosofian julkaisemista Agonin lehden välityksellä, mistä on kiittäminen erityisesti Nikkeä — vielä onnittelut vuosipäivän johdosta Niilolle! Olemme rekisteröityneet yhdistyksenä, mistä kiitos koko hallitusporukalle ja erityisesti tilintarkastajalle Seppo ensimmäiselle. Juhlimme viisivuotissynttäreitä, missä hauskaa pitivät laitalukua kaikki agonilaiset. Vuodet ovat kuluneet yhdessä tehden ja hyvässä hengessä.

Sallinette, että tuon muutaman ajatukseni esille myöskin Agonin tulevaisuudesta. Mielestäni meidän on välttämätöntä tehdä liike yliopiston suojista kaupunkiin ja koko maakuntaan. Agon on paljon muutakin kuin filosofian tutkimus tai oppiaine: se kuuluu kaikille tietoa rakastaville. Mielestäni meidän tulisi näkyä ja keskustella siellä, missä on muitakin kuin meitä agonilaisia. Yhdistyksemme kasvu-ura on tällä suunnalla.

Olisi myöskin upeaa, jos Agon voisi lähteä määrittelemään sitä, mitä oikein tarkoitetaan *pohjoisella* filosofialla — onhan tämä määre yhdistyksemme nimessäkin, meidänhän tämä on tehtävä! Tämä on toimitetun kirjan paikka, mutta ensimmäinen tavoite on saada hankkeelle rahoitusta. Tämä on uuden hallituksen tehtävä ja siinä tarvitaan jokaista käsiparia.

Kiitos kaikille vankkumattomasta luottamuksesta ja ymmärryksestä, mutta aikansa kutakin. Toivotan Samin puheenjohtajuudelle onnea ja menestystä!

Kuva: Lapin yliopisto

Itsemurha ja murha

Itsemurha on perinteisesti ollut Suomessa mitä yksityisin teko. Se on usein seurausta yksinäisyydestä ja toteutetaan yksinäisyydessä. Usein itsemurhan tekijä vielä huolehtii asiansa kuntoon mahdollisuuksiensa mukaan ennen tekoaan. Olen tuntenut muutamia itsemurhaan ajautuneita ja heidän tekonsa ovat olleet hyvin yksityisiä. Syitä tekoihin voidaan pohtia jälkeen päin, jos halutaan. Oma jokamiespsykologiani tulkitsee tuttujeni kuolemista kaksi enemmän tai vähemmän sairauden tuskien lopettamiseksi. Kaksi on alle kaksikymppisen nuoren miehen ratkaisuja, joiden selitystä ei löydy kuin maailmantuskasta, tulevaisuudenpelosta. Kolme keski-ikäistä miestä tuttavistani päätyi itsemurhaan todennäköisesti syrjäytymisen ja toivottomuuden vuoksi. Yhteisenä nimittäjänä kaikille voi määrittää tulevaisuudettomuuden. Onko jotain nyt muuttumassa? Tuusulan Jokelassa tapahtunutta surmatyötä voi katsoa itsemurhana, josta on tehty julkinen hätähuuto. Lehdissä ym. medioissa asiaa on puitu monin tavoin. Esille on noussut ensisijaiseksi silmitön tappaminen. Mukana on jonkinlaista halua tulla kuuluisaksi vaikkei sillä enää tekijän kannalta mitään merkitystä olekaan. Enemmän se kertoo ahdistuksesta ja tuskasta, syrjäytymisestä jollakin tavoin. Huuto kuuluu ruumiitten takaa tuoden julki yhteiskunnan epäonnistumisen tulevaisuuden rakentamisessa varttuvalla sukupolvelle. Jos katsotaan Jokelan tapausta julkisena itsemurhana, jolla oli tarkoitus viestiä jotakin, niin verrokkeja löytyy sekä kaukaa että läheltä. Mieleen nousevat buddhalaismunkkien polttoitsemurhat Vietnamin sotaa vastaan tehtyinä mielenosoituksina. Ne olivat kuitenkin samalla yksityisiä tekoja, jotka eivät vahingoittaneet ketään muuta. Toisena esimerkkinä voi tarkastella Eugen Schaumanin ampumia laukauksia senaatin portaikossa 1904. Schauman surmasi laukauksillaan kenraalikuvernööri Bobrikovin ja itsensä. Teossa on sekä vahva julkisuus, että yksityisyys. Teko kohdistui sortovallan ruumiillistumaa, Nikolai Bobrikovia, vastaan. Naiivissa kirjeessään Schauman pyysi keisarilta anteeksiantoa ja huomiota Suomen asemaa kohtaan. Samalla hän rajasi teon omakseen, jottei ketään muuta tultais syyttämään salaliitosta. Buddhalaismunkkien ja Schaumanin tekojen lisäksi voi pohtia vuosi sitten itsenäisyyspäivän paraatissa panssarivaunun alle heittäytynyttä 87 vuotiasta veteraania, se teko oli julkinen. Mikä on vialla, kun sotaveteraani ja juuri 18 täyttänyt nuorukainen tekevät julkisen itsemurhan? Ei minulla siihen ole vastausta, mutta syytä on ainakin etsittävä tosissaan eikä puuhasteltava oireitten hoidossa. Itsemurhan olemus on siis kuitenkin pohjaltaan yksityinen ja henkilökohtaisista pettymyksistä kumpuava. Itsemurhaa tulkitaan usein syytöksenä lähimpiä kohtaan, mutta syvimmät juuret ovat yhteiskunnan kovuudessa ja pinnallisuudessa. Se, joka haluaa vain tappaa, haluaa myös jättää itse henkiin nauttiakseen vallastaan.

Katsotaanpa vähän oireita

Mutta mikä ajaa nuoren miehen murhatöille? Tekijä on antanut oman julistuksensa julkisuuteen, jossa hän tuomitsee ihmislajin elinkelvottomaksi. Tekstissä on kaikuja Platonin Valtio dialogin ajatuksista, Nietzschen yli-ihmisopista, Linkolan ekofilosofiasta ja Hitlerin Mein Kampfista - kaikki suloisena kypsymättömänä sekasotkuna. Pitäisikö nyt vaatia vastuuseen lukion filosofian opetusta ja kiikuttaa edellä mainittujen filosofien teokset koulujen pihoille rovioiksi? Pitäisikö filosofia yleensäkin poistaa kouluista? Samaa tietä toki saisivat mennä myös historian ja uskonnon opetuskin. Historia vilisee suurmiehiä, jotka ovat suuruutensa ja paikkansa historiassa lunastaneet erilaisin veritöin ja heitä sankareiksi mainotaan. Raamatusta pitäisi vähintäänkin poistaa Vanha Testamentti sopimattomana lukemistona, siel-lähän valloitetujen kaupunkien väestö surmataa naisia, lapsia ja karjaa myöten, sekä myrkytetään kaivot ja suolataan viljelykset. Mitenpä sitten kirkkohistoriakaan selviäisi tästä kirjaroviosta, sillä sekin on täynnään kertomuksia etnisten vähemmistöjen ja alkuperäiskansojen riistosta ja kansanmurhista. Ehkä parempi olisi kuitenkin kiinnittää huomiota siihen, mitä ja miten opetetaan. Ehkä Platonin Valtio ei ole se paras tapa aloittaa filosofian opiskelua, vaan valittakoon vaikkapa Gorgias, Menon, Apologia tai esimerkiksi Euthydemos dialogi. Dialogeja voi katsastella niiden monitasoisen rakenteen kautta ja tuoda esille dialogien huumori. Kun Platoniin on tutustuttu 'varovasti', voidaan siirtyä Valtioon ja Lakeihin, joita olisi ehdottomasti esitettävä vertaillen, sillä Valtio on puhdas utopia, kun taas Lait pyrkii esittämään käyttökelpoisen ohjelman. Koska kuitenkin lukion filosofiankurssi on niin suppea, ettei siinä voida esittää asiallista läpileikkausta Platonin, tai Nietzschen, sen paremmin kuin Linkolankaan ajatuksista, olisi ehkä paras unohtaa kurseilla henkilöt ja käydä läpi erilaisia ajatuksia ilman nimiä. Tämä olisi tietysti aivan tämän päivän median esitystavan vastainen lähestymistapa. Tarvitaanhan nimiä ja kiinnekohtia! Vai tarvitaanko filosofiassa ylipäätään Nimiä?

Rauhallista joulun aikaa.
Muistakaa lähimmäisiänne!

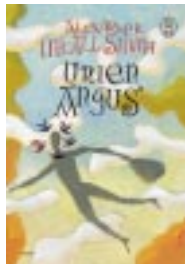
AJANKOHTAISTA

Pohjoinen filosofiyhdistys - AGON ry:n sääntömääräisen syyskokouksen jatkokokouksessa 29.11.2007

Päätettiin valita yksimielisesti hallituksen puheenjohtajaksi vuodelle 2008 Sam Krause ja hallituksen muiksi jäseniksi Niilo Nikkonen, Mika Luoma-aho, Suvi Lamminpää, Rainer Salosensaari, Juhani Niskanen, Riikka Miettinen sekä Petri Koikkalainen.

KIRJAESITTELYJÄ

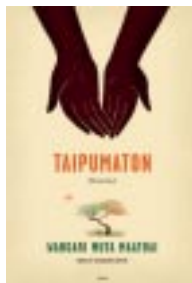
McCall Smith Alexander: Unien Angus
Myytti kelttiläisestä unijumalasta
Tammi 2007 s.139
Suomentaja: Pekkanen Hilikka
ISBN: 978-951-31-3892-9

Unien Angus kuuluu kansainväliseen Myytti-sarjaan, jossa eri maiden mytologioista tunnettuja hahmoja on sovitettu nykypäivään. Sarjan kirjoittajina on tunnettuja kirjailijoita eri puolilta maailmaa. Unien Angus on kelttiläisen mytologian hahmo, joka hallitsee uni-maailmaa. McCall-Smith kertoo tarinaa Anguksesta alkuperäisessä myytissä ja lomittaa tähän tarinaan pienoisnovelleja nykypäivästä. Vallan viehättävää kerrontaa, joka saa ravintonsa unen sallimista sensuroimattomista assosiaatioista.

NN

Maathai Wangari Muta: Taipumaton Muistelmat
Tammi 2007 s.365
Suomentaja: Sari Karhulahti
ISBN: 978-951-31-3498-3

Wangari Muta Maathai sai Nobelin rauhanpalkinnon ansioistaan ympäristöaktiivina Afrikassa. Hän on kenialaissyntyinen, korkeasti koulutettu nainen, jonka ansiot ulottuvat myös maansa ulkopuolelle. Hän on toiminut myös ihmisoikeusaktivistina. Wangari Muta Maathain vetämä Green Belt Movement on oiva osoitus siitä, kuinka kehitysapua voidaan käyttää parhaiten antamalla paikallisten asukkaiden itse järjestää ongelmilleen ratkaisumalleja. Teos Taipumaton antaa varmasti rohkaisua kaikille kansalaisaktivisteille.

LP

KERÄÄ SUORITUSMERKINTÖJÄ

AGONiin kirjoittaminen voi hyödyttää myös opintojasi. Voit muokata erilaisia seminaaritekstejäsi artikkelimuotoon. Voit kirjoittaa kirja-arvostelua/-esittelyä ym. filosofiaan liittyvää. Voit saada suoritusmerkintöjä opintokirjaasi (sovittava erikseen opettajan kanssa).

Keskustelutilaisuudetkin hyödyttävät opintojasi. Alustuspuheenvuoro voi oikeuttaa suoritusmerkintään oppiaineesta riippuen. Esseen kirjoittaminen alustusaiheesta voi oikeuttaa suoritusmerkintään. (sovittava erikseen opettajan kanssa).

AJANKOHTAISTA

AGON palkitsee

Lukuvuoden 2007 - 2008 parhaan filosofian proseminaarityön

Kirjoitus julkaistaan syksyn numerossa.
AGONin kirjoitukset merkitään myös kotimaiseen
ARTO artikkelitietokantaan.

Kuka uskaltaa katsoa pimeään yöhön -kuka ehtii rakastaa?

Surusta voi syntyä yhteinen kokemus. Jokelan koulun verityöt 07.11.07 pysäyttivät koko Suomen. Nuoren miehen kauhistuttavan laskelmoitu aseellinen isku omaa koulua, koulutovereita ja henkilökuntaa vastaan jätti surun lisäksi yhteisen ahdistuksen kokemuksen. Pahuus oli koskettanut siellä, missä yleensä ajatellaan nuoruuden, toivon ja tulevaisuuden kasvavan. Seuraavana päivänä kokoontui myös Rovaniemen kirkkoon satoja ihmisiä hiljentymään murheellisten tapahtumien vuoksi.

Kaikesta tapahtuneesta jää pitkäaikainen taakka niiden harteille, jotka menettivät Jokelan iskussa omaisiaan tai ystäviään. Sen sijaan mediassa uutiset kaluttiin muutamassa päivässä loppuun ja kipeä asia sai upota unohduksiin. Murheen murtamille omaisille ja ystäville kaikki on vasta alussa, pitkä ankea taival kuoleman varjon mailla vaatii aikansa, joskus koko elämän. Menetyks on todellista, ei sitä voi muuksi muuttaa. Suru on kotinsa menettänyttä rakkautta ja maailma olisi lohduton paikka, jos sellainen rakkaus voitaisiin lohduttaa pois. Tarvitaan kuuntelijoita ja rinnalla kulkijoita - ei niinkään lohduttelijoita.

Kirjoitan tätä pari viikkoa Jokelan tapahtumien jälkeen. On kirkkovuoden viimeinen sunnuntai -tuomiosunnuntai. Katson olohuoneemme ikkunasta pimeyteen. Lumina puutarha hohtaa yön vähäisiä valoja, metsä kauempana uhkuu mustaa pimeyttään. Poltan kynttilää ikonin äärellä, siinä Kristus näyttää avatusta evankeliumikirjasta tuttua rakkauden kaksoiskäskyä: "Rakasta Herraa, Jumalaasi, koko sydäimestäsi, koko sielustasi ja mielestäsi ja koko voimallasi.—Rakasta lähimmäistäsi niin kuin itseäsi." (Matt. 22:37-39)

Kiihdyttävästä elämäntavasta on tullut nykyiselle arjellemme ja pyhällemme ominainen piirre. Kaikki on tehtävä nopeammin ja tehokkaammin. On kuin olisimme jatkuvasti moottoritiellä, painaisimme yhä enemmän kaasua ja porhaltaisimme toistemme ohi. Mihin meillä on kiire? Tämän ajan työpaikoilla, kouluissa ja ehkä kodeissakin suositaan vahvuutta ja voimaa uhkuvia roolimalleja. Onko vahvuuden esittämisestä tullut niin tärkeää, että heikkoudelle ei jätetä tilaa? Kuitenkin toisen hyväksyminen ja rakastaminen näyttäisi edellyttävän oman heikkouden hyväksymistä. Olisi uskallettava katsoa pimeään ja ehdittävä sytyttää kynttilä!

Pentti Tepsa

Korkeakoulu- ja opiskelijatyön pastori Rovaniemen seurakunta

FOUCAULT JA VALTA VERKOSTOISSA

Jukka Kokkonen

Ranskalaisen yhteiskuntafilosofin Michel Foucault'n (1926-1984) filosofisen elämäntyön katsotaan antaneen paljon muiden muassa organisaatioteoreettiselle ajattelulle. Häntä on käytetty paljon ja luonnollisesti esiintyy myös paljon erittäin kriittisiä arvioita Foucault'n ajattelun käyttökelpoisuudesta organisaatiotutkimuksessa. Mielestäni osa kriittistä aiheutuu kapeasta Foucault'n luvusta ja sitä kautta häntä on myös laajalti väärinymmärretty. Nähdäkseni hedelmällisintä Foucault'n tulkinta organisaatioiden tutkimukselle on ollut nimenomaan uusien avauksien suhteen, jolloin Foucault'n ajattelusta on pyritty saamaan aseita jumittuneen ajattelun avaamiseksi. Foucault tarjoaa tuoretta otetta ja kriittistä perspektiiviä perinteiseen organisaatiotutkimukseen.

Oma näkökulmani tarkastella Foucault'n ajattelua, valtaa ja organisaatioita lähtee ajatuksesta löytää välineitä tarkastella johtamista organisaatiossa poikkeavan valtakäsityksen kautta. Analysoin siis Foucault'n valtakäsityksiä, sekä niiden suhdetta perinteiseen valtakäsitykseen. Foucault'laisen valtakäsityksen avulla avautuu näkemys vakiintuneen organisaatiomaailman valtakäsityksen puutteellisuudesta. Foucault'laisen valtakäsityksen kautta löytyy mahdollisuuksia tutkia johtamistapahtumaa, jotta nähdään seikkoja perinteisen näkemyksen takana.

Foucault ja valta

Foucault'lainen valta liittyy oleellisesti hänen geneologian käsitteeseen. Foucault'n valtakäsitettä, tai sanottaisiinko ennemminkin valtakäsitystä, vallan geneologiaa, on erittäin vaikea tulkita. Tulkinta vaikeus johtuu siitä, että Foucault'ltä ei löydy valtaa käsittelevää yksittäistä teosta, joka yksiselitteisesti esittelisi käsitteen ja metodologiset oletukset. Foucault'n valtakäsitys pitää niputtaa yhteen hänen historiallisista monografioistaan, kokoelmista, artikkeleista ja haastatteluista. Osittain tästä syystä Foucault'a pidetään vaikeaselkoisena ja hänet valitettavan helposti ohitetaan.¹

Valta voidaan määrittellä kyvyksi saada toinen ihminen tekemään jotain tai estää häntä tekemästä jotain. Näin tehdä pesäero voimaan, joka tarkoittaa kykyä suhteessa fyysiseen ympäristöön. Valtaan liitetään myös ajatus intresseistä ja kontrafaktuaalisuuden käsite – eli vallan kohteella täytyy olla mahdollisuus toimia toisin ja oletetaan, että ellei kykyä nimeltä valta olisi käytetty, niin tämä kyseinen henkilö olisi mahdollisesti käyttäytynyt toisin. Taas silloin kun kyseessä ei ole intressien ristiriitaa, niin tapauksesta puhutaan vaikutusvaltana vallan sijaan ja vaikutuskeinoina voidaan nähdä houkuttelu, rohkaisu ja suostuttelu. Sen sijaan auktoriteetti nähdään sisältyväksi sekä vallan, että vaikutusvallan keinoihin.²

Perinteinen näkemys käsittää vallan individualistisena. Länsimaisessa vallantutkimuksessa katsotaan esiintyvän kaksi toisistaan poikkeavaa tapaa käsittää valta: strukturalistinen ja individualistinen tapa. Nimensä mukaan individualistinen vallan käsittämistapa lähtee yksilötoimijan suhteesta toiseen toimijaan ja strukturalistinen näkemys sisältää rakennäkökulman. Valtaa tarkastellaan yleensä joko legitimoinnin tai institutionaalisten mallien näkökulmasta. Foucault taas olettaa vallan olevan avoin, enemmän tai vähemmän koordinoitu suhteiden rypäs, jossa operoidaan strategisesti. Foucault pyrki määrittelemään valtasuhteiden muodostaman kentän ja

hän pyrki löytämään välineitä sen analysoimiseksi. Foucault väittää, että valta ei ole jokin voima, jolla olemme varustettu ja jota hankitaan, omistetaan tai jaetaan.³ Hän tekee näin pesäeron individualistisen vallan tutkimustraditioihin. Foucault'n tutkimustapa on poikkeava, etenkin menetelmällisesti, sillä merkittävä osa hänen valtaa käsittelevistä tutkimuksistaan sisältää historiantulkinnallisia menetelmiä.

Foucault'lle valta on hajautunutta: lukuisista suhteista, toimijoista ja vallan subjekteista koostuva. Valta viittaa subjektiuden muotoihin ja toiminnan mahdollisuuksiin ja esteisiin, jotka historialliselle erityiselle strategiselle sommittelulle sisäisiä eli immanentteja. Foucault'lle valta biovaltaa, joka kohdistuu eläviin yksilöihin ja populaatioihin ja jolla tarkoitus muovata ja ohjata.⁴

Mikro- ja makronäkökulma valtaan

Nimitän Foucault'n valtakäsityksistä löytyvää kahta lähestymistapaa nimillä vallan mikro- ja makronäkökulma. Mikronäkökulmassa on lähinnä kysymys vallasta, joka toimii suhteissa – vastakohtana omistettavuudelle – ja jota voidaan analysoida valta-analytiikan kautta. Makronäkökulma valtaan kuvaa vallan toiminnan tuottavaa olemusta instituutioiden ja yhteiskunnan tasolla.

Foucault'n valtakäsitykset pohjautuvat suurelta osin historiantutkimukselliseen otteeseen. Hän pyrki näkemään arkipäivän tapahtumissa ja niiden muutoksissa vallan toimintaa historian kuluessa. Foucault tulkitsi historiaa, ei suurtaapahtumien, vaan pienten seikkojen historiana. Esimerkkinä vallan toiminnasta Foucault mainitsee rangaistuskäytäntöjen yht'äkkisen muuttumisen 1800-luvulla. Foucault pyrkii osoittamaan, että rangaistuksen kohde muuttui nopeasti ruumiista mieleen. Pelkän rangaistuksen tilalle tuli mielentilan arvoinnit ja tuomareiden rooli muuttui rangaistuksenjakajasta erilaisten psykologisten seikkojen arvoijaksi – tämä liittyy oleellisesti normaalin ja epänormaalin erottamiseen ja siten vallan toiminnaksi. Tämä ei kuitenkaan poistanut ruumiin kuritusta, vaan

tilalle tuli jopa niinkin absurdi menettely kuin kidutuskuulustelu, jossa rangaistusta käytettiin tutkintamenetelmänä. Ja koska rangaistusten inhimillistämismisprosessissa vallan soveltamispiste siirtyy pois ruumiista – sieluun, niin tällöin rikos ja rikoksenteijä objektivoidaan. Rankaisutoiminnan perustana oleva valtasuhde siis saa rinnalleen objektiisuuteen.⁵

Toisaalta vaikka ruumista ei rangaistu enää niinkuin ennen, niin tapahtui ruumiin poliittinen haltuunotto. Ruumis kuului tästä alkaen myös poliittiseen kenttään, jolloin vallanhaltijat saavat siitä otteen: velvoittavat rituaaleihin, työhön. Ihmisruumiin haltuunotto sisältyy ruumiin taloudelliseen hyväksikäyttöön: ruumis on vallankäytön ja hallintotoimien kohteena tuotantoväline. Ihmisruumiin hallinta ja tieto muodostavat sen, jota voidaan kutsua ihmisruumiin poliittiseksi teknologiaksi, jossa on kyseessä vallan mikrodynamiikka: vallan ja koneiston käyttämä väline, joka toimii voimana vallan päätoimintojen ja ihmisruumiin välillä. Vallan mikrodynamiikantutkimuksessa valta tulee käsittää strategiaksi, ei niinkään omaisuudeksi ja alistuskeinot tulee nähdä valmiutena: taktiikkana, toimintana.⁶

Foucault'laisen valtafilosofian makronäkökulmasta, vallan subjektia tuottava ominaisuus, löytyy esimerkkejä pitkin ja poikin hänen historiallisia tutkielmiaan. Foucault näkee esimerkiksi rangaistuskäytäntöjen muutokset vallan liikkeenä tehdä tартtumapintoja yksilöihin. Esimerkiksi 1700-luvulla muotoutui uusi rankaisemisstrategia – ei vain lieventämään rangaistuksia, vaan laajentamaan rangaistavien tekojen piiriä, jotta valta ulottuisi yhä syvemmälle yhteiskuntaruumiiseen. Samankaltaista vallantoimintaa on havaittavissa esimerkiksi yhdysvaltojen rangaistuskäytännöissä ja terrorismin vastaisen sodan retoriikassa. Myös kapitalistisen yhteiskunnan tulon Foucault näki vallan toimintakenttänä, siten että se muutti laittomuuksien ekonomiaa – tällöin siirryttiin juridis-poliittisesta laittomuudesta työvälineiden ja työn haltuunoton laittomuuksiin.⁷ Foucault'n valta-analyysi perustui edellä esiteltyyn tapaan historian tapahtumien tulkintaan ja niissä tapahtuneisiin muutoksiin vallan kannalta.

Rangaistuslaitoksilla siirryttiin pelkästä kostonrangaistuksesta kasvatuksellisiin tarkoituksiin. Rikollisille pyrittiin luomaan koulutuksella uskonnollinen omatunto, jottei heistä tulisi vain omaa etuaan tavoittelevia homo economicus yksilöitä. Sellejä kutsuttiin reformatioiksi, joissa mieli uudistettaisiin soveliaaksi yhteiskuntasopimuksen uudelleen solmimiseen. Kuulostaa Orwellilaiselta teemalta, jossa valvonnan alla – ei vain pelkästään selleissä, vaan myös yhteiskunnassa valvotaan toinen toisiamme ja jopa muokataan yksilöstä itsestään eettinen subjekti valvomaan itseään. Tämä kehitys alkoi jo 1600-luvulla, jolloin Foucault'n mukaan opittiin tunnistamaan ruumis vallankäytön kohteena. Ruumiista haluttiin tehdä kuuliainen ja tavoitteeseen pyrittiin kurilla ja alistuksella. Hämmästyttävästi tämä teema on säilynyt moderniin aikaan asti myös länsimaissa, jossa kuri on säilynyt, mutta alistuskeinot ovat tulleet hienovaraisemmiksi ja yksilöt ovat alistettu kulutus -puheen alle kuluttaviksi eläimiksi. Jo satoja vuosia sitten alettiin kiinnittää huomiota yksityiskohtiin, joiden merkittävyyden suuruuteen kytkeytyi kaikki

kristillisen kasvatuksen ja sotilaskurin piirteet. Näiden yksityiskohtien kautta valta saa otteen ihmisestä ja juuri siksi nämä yksityiskohdat ovat säntilliselle ihmiselle ja etenkin kristitylle niin tärkeitä.⁸

Vallan kompleksisuutta kuvaa myös se, että Foucault näkee vallan ulottuvan kaikkeen arkipäivän toimintaan. Valta ei suinkaan ole määrätty pysyttelemään rangaistuskäytäntöjen parissa, vaan se tunkeutuu kaikkialle normalisoimaan, määrittelemään mikä on normaalia, niin liiketalouden kuin seksuaalisuudenkin alueella. Seksuaalisuuden historian ensimmäisessä osassa 'Tiedon tahto' Foucault perustelee, että 1600-luvulta lähtien alkoi tapahtua sukupuolen haltuunotto. Tuolloin vaadittiin tunnustamaan sukupuolinen käyttäytyminen – muodostettiin sukupuolen diskurssi, josta tuli tärkeä osa valtamekanismia. 1700-luvulla sukupuolta ja seksuaalisuutta alettiin analysoida ja luokitella. Tämä näkyi sukupuolidiskurssien moninkertaistumisena nimenomaan siellä missä valtaa käytetään ja vallankäytön välineenä, ei niinkään vallan ulkopuolella. Foucault'n mukaan valta toimii neljällä tavalla repressoidessaan seksuaalisuutta: 1) Valta puuttuu seksuaalisuuteen tuottaen. 2) Valta määritteli yksilöllisyyden spesifioimalla perversiot. 3) Valta ottaa seksuaalisuuden haltuunsa kriminalisoinnin ja patologi-soinnin avulla. 4) Valta käyttää sukupuolen kyllästyksen mekanismeja.⁹ Foucault'n väite kuuluu, että valta toimi näin ottaakseen seksuaalisuuden haltuun kohdentakseen sen muotoihin, jotka tähtäävät työvoiman uudistamiseen – seksuaalisuus siirrettiin kuuluvaksi yhteen ainoaan soveliaaseen tilaan: aviovuoteeseen eli juuri siihen paikkaan, jossa se uudentaa työvoimaa kontrolloiduissa oloissa.

Oikeus- ja rangaistuslaitoksen puolella taas hierarkkisen, jatkuvan ja funktionaalisen valvonnan laajeneminen toi mukanaan uudet vallan mekanismit. Kurinpitovallasta tuli yhdyntävä järjestelmä, jossa kehkeytyi moninainen, automaattinen ja anonyymi valta. "Valta ei ole kurinpidon hierarkkisessa valvonnassa omistuksen kohteena esineen tavoin, eikä sitä siirretä kuten omaisuutta toisiin käsiin, vaan se toimii kuin kone." Onko normin valta siis nykyaikaisen yhteiskunnan uusi laki? 1700-luvulta lähtien normi ja normalistaminen ovat syntyneet perinteisten valtamuotojen rinnalle, samalla rajaten niitä.¹⁰ Käsittääkseni Foucault ei kuitenkaan puhu normatiivisesta vallasta, joka toimii kirjoitettujen normien avulla, vaan valta normalisoi käyttäytymistä ja ihmistä, ottaen siten otteen yksilöistä.

Foucault kiteyttää: "On lakattava kuvaamasta vallan seurauksia aina vain sellaisin negatiivisin termein, kuin että valta "sulkee pois", "kukistaa", "tukahduttaa", "sensuroi", "abstrahoi", "naamioi" ja "kätkee". Tosiasiallisesti valta tuottaa; se tuottaa tosiasioita eli kohdealueita ja totuuden rituaaleja. Yksilö ja hänestä kenties saatava tieto sisältyvät tähän tuottamiseen".¹¹ Foucault'a voi tulkita esimerkiksi siten, että vallan voimakkuus perustuu sen kykyyn tuottaa ja tutkia asioita, sekä muodostaa tietoa. Pelkkä sanktioiva valta on edellä mainittuun valtaan verrattuna huomattavan heikko.¹² Käsittääkseni organisaatioiden valtakäsitys näkee vallan juuri tällaisena auktoriteettivaltana, joka sanktioi – johtajan valta on symboloitu keppiin ja porkkanaan. Tämä käsitys on pitänyt vallan suhteellisen

harmittomana, mutta Foucault auttaa meitä näkemään syvemmälle johtajuusdiskurssin valtakäsitykseen. Miten tämä erilainen valtanäkemyks muuttaa meidän käsitystä johtajuusaktista?

Ilpo Helén tiivistää, että Foucault'n vallan geneologia ei ole yhteiskunta- tai valtateoriaa, vaan valta-analytiikkaa. Valta-analytiikka ei käsittele vallan olemusta eli valtaa yleensä, vaan diskursiivisen ja ei-diskursiivisen erityisiä, rajattuja suhteita ja yhteenliittymiä. Sen lisäksi, että Foucault puhui valta-analytiikasta, oli hänen valtafilosofiassaan keskeistä hallinnan termi (governmentality), jolla Foucault tarkoittaa vallan harjoittamisen tapaa, joka on yleistä ihmisjoukkojen käyttäytymisen ja toiminnan johtamista ja ohjailua. Hallinta voi kohdistua myös itseän, eli se voidaan nähdä etiikkana.¹³ Foucault'n omin sanoin hänen tutkimustensa tavoite on edetä vallan "analytiikan" eikä niinkään "valtateorioiden" suuntaan. Kohti valtasuhteiden muodostaman alueen määrittelyä ja analyysivälineiden täsmällistä määrittelyä. Valtamekanismejä analysoitaessa pitää analysoida voimasuhteiden kentiä. Valtamekanismejä tulee tulkita voimasuhteisiin sisältyvästä strategiasta käsin.¹⁴

Totuus ja tieto ovat Foucault'laisesta perspektiivistä yhteiskunnan itsehallinnan työkaluja. Normit ja normalisoinnin tekniikka limittyvät toisiinsa muodostaessaan diskurssiin oikean ja väärän, sekä haluttavan ja epähaluttavan kategorioita.¹⁵ Itseensä kohdistuva hallinta voidaan nähdä yhtenä vallankäyttötapana ja kontrollimuotona, sillä yksilö ja yhteiskunnan kyseenollossa kansalainen kontrolloi itse itseään esim. synniksi luokiteltujen asioiden suhteen.

Vallassa ei Foucault'n mielestä ole kysymys sellaisesta vallasta, joka on näkyvänä auktoriteetin toiminnassa, vaan kyse on sellaisesta vallasta, joka ilmenee vuorovaikutustilanteissa. Näin ollen vallan analysoinnissa ei tulisi keskittyä näkyvillä oleviin muotoihin, normatiiviseen valtaan, eikä edes siihen miksi jotkut käyttävät dominoivaa valtaa, vaan siihen missä ja miten tämä valta toimii – sen kosketuspintoihin vuorovaikutussuhteissa. Foucault ei tarkoita vallalla institutionaalista ja koneistunutta valtaa, joka alistaa kansalaiset valtiossa. Eikä hän myöskään tarkoita sillä hallitsemisjärjestelmää, jolla jokin elementti tai ryhmä hallitsee toista. Foucault'n näkemykset juridisdiskursiivisen valtakäsitysten pääpiirteistä ovat seuraavat: A) Negatiivinen suhde vallan ja vallan kohteen välillä. B) Säännön asettaminen lain muodossa. C) Kieltojen kehä: valta rajoittaa kohdettaan vain kiellolla, joka siis esiintyy vaihtoehtona kahden olemattomuuden välillä. D) Valta toimii sensuurin logiikalla. E) Dispositiivisen ykseyden näkemyksen mukaan valtaa käytetään jokaisella tasolla samalla tavalla: ylhäältä alas.¹⁶

Foucault'n mukaan edellä esitetty käsitys vallasta kieltävänä, repressoivana on rajoittunut. Siinä vallalla ei ole muuta keinoa, kuin sanoa ei – se ei pysty tuottamaan mitään, vaan ainoastaan pyrkii rajoittamaan. Valta ymmärretään näin vain puhtaasti vapauden tielle asetetuksi esteeksi. Ja edelleen Foucault'n mukaan valtakäsitystä rasittaa perinteemme, joka on pohjautunut pitkään monarkis-juridiseen vallankäyttöön. "Juuri tästä mielikuvasta laille ja suvereeniuudelle annetusta

teoreettisesti etuoikeutetusta asemasta on vapauduttava, mikäli halutaan analysoida valtaa ilmenemismuotojensa konkreettis-historiallisissa toimintatavoissa."¹⁷ Näin Foucault tulee muotoilleeksi erittäin kiinnostavan seikan kohdistaessaan huomion siihen, että ilmiöitä tulee tarkastella poikkeavasta valtanäkökulmasta, jotta voimme vapautua pitkään ajattelua hallinneesta ja kahlinneesta normatiivisen valtakäsityksen dominoivasta näkemyksestä. Esimerkiksi johtajuustutkimusta on liian pitkään kahlinnut yksilökeskeinen johtajuusnäkemys perustuen normatiiviseen ja suvereeniin, senioriteetti-periaatteella hallussa pidettävään valtaan.

Foucault ei tarkoita vallalla institutionaalista ja koneistunutta valtaa, joka alistaa kansalaiset valtiossa. Eikä hän myöskään tarkoita sillä hallitsemisjärjestelmää, jolla jokin elementti tai ryhmä hallitsee toista. Foucault ymmärtää vallan ennenkaikkea toiminta-alueensa järjestystä sisäisesti konstituivaksi.¹⁸ Vallan verkostomaisuudesta Foucault toteaa, että vallan mahdollisuuden ehto ei tule pitää jonkin sellaisen keskipisteen olemassaolona, josta valta polveutuu. Vallan ehto on voimasuhteiden liikkuva perusta. Eli valta on läsnä kaikkialla, koska se tuottaa itse itseään joka hetki joka pisteessä.¹⁹

"Tiedon tahto" -tutkimus ja seksuaalisuuden tunnustamisen diskurssi tuovat mielenkiintoisen sivujuonteen valtarakenteiden tarkasteluun organisaatiomaailmassa. Foucault nimittäin toteaa valtasuhteista tunnustamistilanteessa, että sisäisen valtarakenteen vuoksi tunnustuskurssi nousee alhaalta ylös. Näin ollen ylivalta ei olekaan sillä joka puhuu (sillä hän toimii pakon alla), vaan sillä joka kuuntelee vaieten.²⁰ Irrallisiin lauseisiin on hiukan vaarallista tarttua – etenkin Foucault'n kohdalla, mutta en malta olla miettimättä mitä tämä tarkoittaisi organisaatiomaailmassa. Esimerkiksi viime aikoina esilläolleen voimaannuttamiskeskustelun (empowerment) osalta, jossa alaisia pyritään voimaannuttamaan ja valtuuttamaan antamalla heille mahdollisuutta kommentoida ja esittää näkemyksiä. Mielenkiintoista ajatella tähän tilanteeseen vallan pysymynen sillä joka antaa voimaannuttaen valtaa puhua, mutta kuuntelee vaieten.

Foucault organisaatioissa ja johtajuusdiskurssissa

Voinemme siis perustellusti hyödyntää Foucault'n näkemystä vallan subjektivoivasta luonteesta, ymmärtäen tällä sellaisen tilanteen, jossa valta toimii piilossa ja salakavalasti tuottaen subjektin, joka toimii (osin tietämättään) vallan käyttäjien päämäärien saavuttamiselle suotuisalla tavalla. Esimerkiksi johtajuusdiskurssissa tulee meidän Foucault'n hengessä siirtää huomio auktoriteettivallan ja normien tarkastelusta siihen, millaisen subjektin valta tuottaa ja miten se perustelee tietynlaiset johtajuusnäkemykset. Ahosen mukaan Foucault'n diskurssin analyysimetodin keskeisenä ideana lienee se, että ehdottomien totuuksien puuttuessa esiin nousee toistensa kanssa kilpailevia diskursseja, joista vahvin tai selitysvoimaisin otetaan yleiseksi totuudeksi.²¹ Foucault'n ajattelun tenhovoima perustuu kriittiseen otteeseen – hallitseva diskurssi pitää tehdä läpinäkyväksi ja kyseenalaiseksi.

Lähestyttäessä tieteellistä liikkeenjohtoa post-modernista näkökulmasta, on erityisen tärkeää ymmärtää vallan käsite post-modernilla tavalla – tällöin Foucault'n disiplinaarinen vallan käsite on erittäin keskeinen. Tämä poikkeaa huomattavasti perinteisestä ryhmien välisten konfliktien ja neuvottelun, sekä auktoriteetin ja lojaliteetin maailmasta. Foucault'n mukaan sen sijaan valta on joka puolella, eikä sitä voida eristää ja mitata. Disiplinaarinen vallankäyttö on näkyvässä tai näkymättömissä nykyaikaisessa yhteiskunnassa merkitysten ja todellisuuskäsitysten muodostamisena. Esimerkiksi tiede (mukaan lukien liikkeenjohdollinen tutkimus), koululaitos jne. vahvistaa valtaeliitin pyrkimyksiä tuottamalla todellisuutta, arvoja ja käsitteitä, jotka sopivat valtaa käyttävien tahojen intresseihin.²²

Valta ei ole kiinnostunut tuottamaan ihmistieteellistä tietoa tiedon vuoksi, vaan muokataksaan subjektia omia tarkoituksiperiään varten. Tiettyjen normien yhteiskunnallinen kannatus ei niinkään riipu totuudesta, vaan niiden hyödyllisyydestä hallitsevalle joukolle. Foucault erottaa kolme tapaa joilla tieto eli valta tuottaa subjekteja: 1) "tieteellistäminen", 2) "jakavat käytännöt" 3) "itsen tekniikat". Tieteellistäminen luo konstruktion, jonka avulla ihminen ymmärretään subjektina ja hän itse ymmärtää itsensä subjektina. Jakavat käytännöt normittavat: sen mikä on normaalia ja epänormaalia: hulluutta ja terveyttä – nämä ovat tosiaankin sopimuksenvaraisia eivätkä objektiivisia. Itsen tekniikoilla Foucault ymmärtää uskannon ja filosofian piiristä tuttuja perinteitä, joita mukailen ihmiset käsittävät itsensä eettiseksi subjektiksi ja "itse säätelevät" toimintaansa.²³ Itse lisäksi näihin itsen säätelemisen perinteisiin kuuluvaksi myös talouden tuheessa elävän ihmisen – hän säätelee omaa toimintaansa, siten mikä sopii talouden kulutuslogiikkaan. Ainoastaan paetessaan todellisuutta yksilö epärationaalisuudessaan turruttaa aivonsa päihiteillä, joka ei sinällään sovi kuvaan työvoiman uusintamista ja ylläpitämistä vallan käyttötarkoituksiin. Holhoava päihdepolitiikka on siten myös talousvallan vahva intressi.

Myös Foucault oli kiinnostunut taloustieteellisestä diskurssista ja siinä esiintyvistä normista mahdollisimman paljon voittoa tavoittelevasta subjektista. Ahosen näkemyksen mukaan liikkeen-johdollinen tieto taas on osaltaan ollut muokkaamassa sellaista subjektiviteettia, jota liike-elämä on tarvinnut kunakin aikakautena. Konsulttikirjojen esittämät "tyypit" uraraketeista ja "kuinka otat itsestäsi irti paljon – optimaalisesti" ovat tuottaneet parhaita mahdollisia subjekteja liike-elämän sisäisenlogiikan pyörimisen turvaamiseksi. Taloustiede ja liikkeenjohdollinen tieto ovat myös kantaneet oman osansa tähän liike-elämän kelkkaan.²⁴

Disiplinaarinen manipulaatio operoi tekstien kautta herättämällä moninaisia toiveita kohteissa. Implisiittisesti liikkeenjohdollisen tiedon ja markkinatalouden diskurssi on luvannut, että kaikki ovat voittajia. Eksplisiittisesti se on luvannut, että kaikki saavat vähintäänkin jotakin. Tällä puheella on saatu muokattua suuri lauma talouden pyöriä kyseenalaistamatta pyörittäviä "kiipijä" subjekteja. Tämän havainnon todentamiseksi riittää kun katsoo ympärilleen. Esimerkiksi yrittäjyysdiskurssin nähdään tietynlaisena uudenaikaisena yhteiskunnalliseen tuotanto-

muotoon valmistavana puheena. Kyse on myös sisäisestä yrittäjyydestä siten, että työntekijälle siirretään yrityksen vastuuta kun puhutaan pää pyörälle luopumaan turvallisesta palkkasuhteesta ja sitoutumaan yrittäjyys-henkeen.²⁵

Epäilemättä Foucault'n makronäkemyksellä vallan toimimisesta disiplinaarisesti, tuottamalla subjektiviteettia, sisältää hedelmällisen siemenen myös johtamisen ja johtajuuden tutkimiseen. Foucault'a hyödyntäen voidaan lukea johtajuusdiskurssia niitä perusteluja silmällä pitäen, joilla johtajuuden sisäinen logiikka perustelee vallalla olevan käsityksen johtajuudesta ja johtamisesta.

Sen lisäksi, että Foucault'n "läpi" voidaan tarkastella organisaatiomaailmassa vaikuttavaa valtaa makrotasolla, niin toinen mahdollinen lähestymistapa johtajuusilmiöön on Foucault'n valta-analyysin kautta. Ensinnäkin Foucault'n valta-analyysiä voidaan hyödyntää analysoitaessa johtajan ja alaisen välistä valtasuhdetta. Toiseksi Foucault'laisen valtakäsityksen kautta voidaan tarkastella erinäkökulmasta johtamisaktia vallan kannalta. Kohdistan huomioni ja mielenkiintoni tähän jälkimmäiseen. Tosin kuten jo edellä mainittu, Foucault'n käsitys vallasta on moniselitteinen ja vaikeasti tulkittavissa, niin voi olla, että tässä liikutaan vesillä joilla on helppo kulkea harhaan. Lähestymistapana voisi yrittää tulkita Foucault'n hengessä johtajuusaktin valtasuhteita – nimenomaan vastakohtana perinteisen näkemyksen suhteen, jotta kyseenalaistettaisiin joitakin lukkiutuneita oletuksia.

Perinteisessä johtajuusajattelussa nähtiin pitkään johtajan ja alaiset vaikutussuhde yhdensuuntaisena, ylhäältä alaspäin tapahtuvana vaikuttamisena. Vaikka nykyään nähdään ja myönnetään myös alaisen vaikutus johtajaan ja toisiin alaisiin, niin edelleen organisaatioiden valta nähdään hyvin normatiivisena, johtajasta alaisiin päin suuntautuvana käskyvaltana. Foucault'n valta-teoriaa mukailen johtajuusaktia voitaisiin tulkita valtakäsityksen kautta, joka käsittää vallan toimivan verkostoissa, eikä jossain tietyssä yhdessä pisteessä jonkun omaisuutena.

Valtaa voidaan lähestyä niistä pisteistä käsin, joissa valta tuottaa vaikutuksen oletettavaan vallan "kohteeseen". Valtaa siis tutkitaan kysymällä, mitä tapahtuu niissä tilanteissa ja prosesseissa, jotka säätelevät toimintaamme.²⁶ Käsittäakseni tässä ollaan Foucault'n mikrotason valta-analyysin ytimessä. Tätä mukailen voisimme tutkia, ei vain johtamisaktissa vaikuttavia normatiivisia vallan tunnusmerkkejä, auktoriteettivaltaa, vaan niitä valtaverkoston tarttumakohtia, joissa otetaan valtaote kohteesta, työntekijästä. Voitaisiko vallan toiminta nähdä jopa niin, että kuka tahansa organisaatiosta voi käyttää tätä vuorovai-kutusverkostoissa lymyilevää valtaa huolimatta siitä, mikä on senioriteettiperustainen asema organisaatiossa. Tämä saattaisi avata ymmärtämään sitä, miten toimii esimerkiksi asiantuntijaorganisaatio, jossa päätöksenteko perustuu asiantuntijuuteen, eikä asema-auktoriteettiin.

Foucault'n valtakäsitys eroaa merkittävästi normeihin perustuvasta individualisesta valtakäsityksestä. Foucault'lle valta on tuottavaa eikä niinkään tukahduttavaa. Tukahduttaminen eli kieltäminen sisältyy myös Foucault'n valtakäsitykseen, mutta hänen

mukaansa valta on voimakkaimmillaan juuri tuottavassa muodossaan. Foucault'n historiallinen valta-analyysi perustuu vallan kykyyn tuottaa subjekti oikean ja väärän – synnin ja hyödyllisen elämän erottamisen avulla. Foucault'a voidaan perustellusti käyttää myös organisaatiomaailmassa vaikuttavien diskurssien läpinäkyväksi tekemiseen ja tarkasteluun. Vallan liike voidaan nähdä kiinnittämällä huomio niihin perusteluihin, joita esitetään nykypäivän työelämän vaatimista uhrauksista ja siinä diskurssissa, jossa kaikista pyritään kaivamaan esiin se sisäinen sankari, joka väsymättä raataa työnantajan eli osakkeenomistajan laskuun.

Toisaalta Foucault väittää, että valtasuhteessa vallan suunta ei ole vain yksittäinen ja että se toimisi jostain tietystä pisteestä, jonkun omistuksessa. Hän sen sijaan esittää, että valta toimii monimutkaisissa valtaverkostoissa, joissa se on liikkeessä koko ajan. Valtaa ei pidä nähdä omaisuutena, vaan kykynä, jota voidaan käyttää suhteessa toisiin valtaverkossa operoiviin yksilöihin. Tämä näkemys antaa työkalun analysoida valtasuhteita johtajuusaktissa. Kun otetaan lähtökohdaksi tilanne, jossa johtaja ei enää omistakaan auktoriteetti-valtaa, voidaan johtajuus nähdä uudesta näkökulmasta tutkimalla mahdollisia valtaverkostoja, jotka syntyvät organisaation sisälle. Tämä avaa mahdollisuuksia kyseenalaistaa yksilökeskeinen kuva johtajuuteen ja avata uusia näkökulmia organisaatioiden valtdynamiikkaan.

Viitteet:

¹ Esim. Kusch, Martin (1993) Tiedon kentät ja kerrostumat Michel Foucault'n tieteentutkimuksen lähtökohdat.

² Esim. Kusch 1993

³ Esim. Varis, Tuula (1989) Vallan genealogia. Tutkimus Michel Foucault'n valtakäsityksistä.

⁴ Esim. Helén, Ilpo (2004) Hyvinvointi, vapaus ja elämän politiikka: foucaultlainen hallinnan analytiikka.

⁵ Foucault 1980

⁶ Sama

⁷ Sama

⁸ Foucault, Michel (2001) Tarkkailla ja rangaista. Alkut: Surveiller et punir. Naissance de la prison (1975).

⁹ Foucault, Michel (1998) Tiedontahto (teoksessa Seksuaalisuuden historia) Alkut: La Volonté de Savoir (1976).

¹⁰ Foucault 2001

¹¹ Foucault 2001, 265

¹² Esim. Varis 1989

¹³ Esim. Helén, Ilpo (1994) Michel Foucault'n valta-analytiikka. Teoksessa: Sosiologisen teorian nyky-suuntauksia.

¹⁴ Foucault 1998

¹⁵ Esim. McKinley Alan & Starkey Ken (1998): Managing Foucault: Foucault, Management and Organization Theory.

¹⁶ Foucault 1998 "Nähdäkseni valta on ymmärrettävä ennen kaikkea toiminta-alueensa järjestystä sisäisesti konstituivaksi"

¹⁷ Foucault 1998

¹⁸ "Valta on peliä, joka kamppailujen ja loputtomien ristiriitojen kautta muuttaa, vahvistaa ja kääntää voimasuhteita vastakkaisikseen. Vallalla tarkoitan niitä

tarttumakohtia, joita nämä voimasuhteet toinen toisistaan löytävät muodostaen niistä ketjuja ja järjestelmiä tai päinvastoin niitä toinen toisistaan eristäviä kuiluja ja ristiriitoja. Lisäksi tarkoitan vallalla strategioita, joissa voimasuhteet tulevat vaikuttaviksi ja joiden yleinen suunnitelma tai institutionaalinen kiteytyminen ruumiillistuu valtakoneistossa, lain muotoilemisessa ja yhteiskunnallisissa hegemonioissa." (Foucault 1998, 69).

¹⁹ "Valta ei ole instituutio, valta ei ole rakenne, se ei ole kyky joka joillekuille on annettu, vaan se on nimi, joka annetaan tiettyssä yhteiskunnassa vallitsevalle monimutkaiselle strategiselle tilanteelle." (Foucault 1998, 70)

²⁰ Foucault 1998

²¹ Ahonen, Ari. (1997) Liikkeenjohdollinen tieto ja disiplinaarinen valta tutkielma Michel Foucault'n ajattelun relevanssista johtamis- ja organisaatio-tutkimuksen kannalta. Turku : Turun kauppakorkeakoulun julkaisuja.)

²² Ahonen 1997, 18: "valta ymmärretään keskeiseksi aspektiksi kaikissa sellaisissa sosiaalisen todellisuuden rakentumisen kannalta oleellisissa vuorovaikutussuhteissa, joissa ihmisten itseymmärrystä tai subjektiviteettia muokataan, muutetaan tai uusinnetaan muuhun kuin subjektille itselleen edulliseen suuntaan"

²³ Sama

²⁴ Ahonen 1997, "Taloudellisen korkeakoulutuksen kaksi selvimmin näkyvää peruselementtiä taas ovat olleet tiettyjen praktisten pohjavalmiuksien tarjoaminen, sekä aikojen saatossa liikemaailmasta kertyneiden käytännöllisten kokemusten nivominen yhteiseksi doktriiniksi. Kolmas ja lopulta ehkä tärkein peruselementti on kuitenkin "ideologinen indoktrinointi" – eli Foucault'n termein disiplinaarinen vallankäyttö: opiskelijoiden on omaksuttava sellainen säästäväisyys, ahkeruutta, järkevyyttä, laskelmoivuutta ja vastuullisuutta – ja mikä tärkeintä, eteenpäin pyrkimistä, "kiipimistä" – korostava arvomaailma, joka on Weberin aikoinaan osoittamalla tavalla välttämätön modernille liikemaailmalle."

²⁵ Sama

²⁶ Esim. Varis 1989

Tuollainen otsikko *myy*. Se Jokelan koulumurhaaja koetetaan (postuumisti) "pelastaa" hurautaneeksi. Pimeät opettaja- ja muut voimat ovat tieteen tai tietämättään ohjanneet virtuaalisen poikaparan lukemaan väärää filosofeja, etenkin Platonia ja Nietzscheä, tai ainakin tulkitsemaan näitä yksipuolisesti, mutta kohtalokkaasti. Kovin moni tuntuu *säälivän* Jokelan abiturientti-murhamiestä. Voi raukkaa! Niin nuori ja hengetön jo! Jäi siinä elämä elämättä. Ei paljon puutu, että moniaat alkavat pitää häntä sankarina, jossa ei olisi ollut mitään muuta vikaa kuin se, että hän oli syntynyt onnettomien tähtien alla. Pelkään, että *muut* uhrin unohtuvat varsin pian. Sivusaan heidät on jo ehdittykin painaa.

kuva:www.uta.fi

Täytyy ihmetellä, miten tärkeäksi *filosofia* on äkkiä tullut. Kehno on sen status yliopistossa, ja kuka luulee, että tämä tapaus tuplaa resurssit, tuoden filosofian opettajavoimia lukioon ja yliopistoon? Hyve-etiikasta on ajat sitten avoimesti luovuttu yleisen relativismin, pragmatismen ja nominalismin hyväksi. Ja looginen empirismi on ollut tuhoksi muullekin moraalifilosofialle kuin hyve-etiikalle. Hyvää elämää koskevaa kipukysymystä ei meillä enää ole suvaittu. *Vestigia terrent. Nova fient exempla.*

Filosofian, etten sanoisi Rouva Filosofian syyttely Jokelan tapahtumista on häpeäksi medialle ja monelle "ai-kaansa seuraavalle" filosofille. Helsingin Sanomat on toisten päivälehtien tavoin laskenut tasoaan ja pudonnut sensaatiolehtien joukkoon. Sinne pääsi Aamulehti vähän aiemmin. Aivan *onneton* on tämä Hesarin otsikko. Se ampuu yli, on kafkamainen, sormella osoittaa Platonia [ja oikeastaan syyllistää kaiken *koulufilosofian* - tiede rauhaan jää]. Tietysti Platon voi sekoittaa pään, sikäli kuin pää on jo muutenkin ollut menossa sekaisin. Mutta pää on ollut menossa sekaisin ja sitten mennyt lopullisestikin sekaisin miljoonilla, ellei miljardeilla ihmisillä aikain saatoissa. Esimerkkejä löytyy uskonnollisten uskontojen ja natsismin, fasismin ja stalinismin kaltaisten poliittisten "pelastusideologiain" hallitsemista yhteisöistä. Ja "das Man" menee aina sekaisin. Toistan vielä sen, minkä kirjoitin vastauksena Hesarin kysymykseen ('Onko filosofian opiskelu vaarallista?' HS.fi/keskustelu 18.11). Myös kristinusko voi olla vaaraksi. Varottakoon siis uskonnollisiakin mainoksia niin kuin ruttoa, joskin samalla olisi hyvä luokkiutua eroon muistakin mainoksista.

* * *

Goethe kirjoitti 'Nuoren Wertherin kärsimyksistä'. Moni onnettomasti rakastunut nuori mies motivoitui siitä painamaan pistoolin piipun ohimolleen. Myös Goetheä saisi lukea vain valikoiden, sikäli kuin häntä enää muutenkaan luetaan, kuten Platoniakin, jota kummasti vielä jaksetaan lukea; tämän 'Valtio' olisi kiellettävä. Tiedettäköön, että 'Valtio' käsittelee enemmänkin kasvatusta kuin politiikkaa; ja nimenomaan kasvatusta on nykyisin kriisissä; näen ristiriidan siinä, että Platonin 'Valtion' kasvatusta hyveeseen (hyve-etiikkaa), kun taas moderni kasvatusta ei ole hyvekasvatusta ollenkaan. Valistuksen projekti on radikaalisti erottanut toisistaan moraalin ja tiedon; tulokset näkyvät, elleivät jopa puhu puolestaan. Humanismilla menee huonosti, teknologialla hienosti.

Vaarallisimmat filosofit tulisi listata ja sitten "listiä", pyyhkiä historiasta (puhdistaa kirjoista / laittaa kirjat uusiksi). Jos minulta kysyttäisiin, kuten monenmoisia asioita kysellään, poistettavien listalle joutuisivat Herakleitos, Sokrates, Platon, Cicero, Seneca, Plotinos, Anselm Canterburyläinen, Nicolaus Cusanus, Giordano Bruno, Spinoza, Hobbes, Schopenhauer, Eduard von Hartmann, Nietzsche, Spengler, Heidegger, Sartre ja Ingemar Hedenius (ruotsalainen). Kun noita lukee, siinä voi pää sekaisin mennä. Ja taas jäljet pelottavat, ellei jotakin tehdä. Sadat muutkin filosofinimet voivat viedä järjen valon, kuten sanotaan, mutta minua ajatteluttaa, voiko järjen valon menettää sellainen, joka on sen kerran nähnyt. Kaipa sen voi menettää, ja vieläpä ikuisiksi ajoiksi.

Olisi loogista mennä paljon pidemmälle, rehabilitoida Neuvostoliiton käytäntö suljettuna yhteisönä (ja tietysti, rehabilitoida myös Platon), kieltää mainontaa ja tehdä tämä konsumeristinen elämäntapa mahdottomaksi, sulkea internet. Itse en moista ehdota ainakaan vielä enkä varmaan myöhemminkään siitä syystä, ettei "Platonin" suljettuun yhteisöön ole oleva paluuta, ennenkuin nykyinen tie on kuljettu loppuun. Nykyinen yhteisö on liian avoin, aivan liian *transparentti*. Jos kerran yksilöllisyys on hyve parhaasta päästä, sen voi ironisoiden kehua puhjenneen mitä kauneimpaan kukkaan.

Minun kai odotetaan sanovan kauniiksi lopuksi jotakin positiivista Hesarin ja myös tämän blogitekstin otsikosta. Siis: otsikko voi parhaassa tapauksessa saada jonkun lähtemään Rouva Filosofian mukaan olevan ketjuja katsomaan (vaikka lehtijutusta saattoi joku ajatella, että Platon se ihmisessä sisäisen pedon aktivoi).

Epäkorrektilla hetkellä tunnen tarvetta puolustaa aseita ja aseharrastusta. Jonkun mielestä tämä voi olla mautonta, mutta paljon mauttomampaa on se, että aseiden yksityisomistusta ideologisella raivolla vastustava suomalaismedia, Helsingin Sanomien johdolla, käyttää häikäilemättä Jokelan verilöylyä hysterian lietsomiseen ja omien tavoitteidensa ajamiseen.

Sama ilmiö on nähty Britanniassa Dunblanen jälkeen, Saksassa Erfurtin jälkeen, Australiassa Monash Universi-
tyn jälkeen. Mieltäkuohuttavien tekojen jälkeistä paniikkia käytetään pikaisesti hyväksi jo ennalta lukkoonlyödyn tavoitteen, aseiden yksityisomistuksen kieltämisen, läpiviemiseksi. Ennen kuin ihmiset rauhoittuvat sen verran, että pystyvät näkemään metsän puilta ja asettamaan ta-
pahtumat kontekstiin.

Helsingin Sanomat kysyy gallupissaan, pitäisikö aseiden omistus kieltää. Lehti on rakentanut Jokelan tapauksesta aasinsillan myös Suomen ja EU-komission kiistaan 15-17-vuotiaiden mahdollisuudesta pitää hallussaan aseita ja harrastaa itsenäisesti metsästystä ja urheiluammuntaa.

Pohditaan hetki näitä kieltoehdotuksia. Ehdotukset sisältävät kajoamisen olemassaoleviin oikeuksiin (mahdollisuus hallussapitolupaan) ja yksityiseen omaisuuteen (yksityisomistuksessa olevat aseet), mikä on sekä juridisesti että eettisesti erittäin rankka toimenpide. Ennen kuin tällaisiin toimiin ryhdytään, on pohdittava perusteellisesti ainakin kolmea asiaa:

a) Onko ehdotus toteutettavissa? Ovatko esimerkiksi toimenpiteen aiheuttamat kulut missään suhteessa saavutettuun hyötyyn?

b) Onko toimenpiteellä saavutettu yleinen hyöty missään suhteessa sillä yksilölle aiheutettuun haittaan?

c) Osuuko toimenpide itse ongelmaan? Ts. onko realistisesti odotettavissa, että toimenpiteellä on vaikutusta siihen asiaan, johon halutaan vaikuttaa?

Aloitetaan kohdasta a). Mitä tarkoittaa se, että kielletään aseiden yksityisomistus? Tarkoittaako se, että 1) lupien myöntäminen lopetetaan nyt mutta jo olemassaoleviin lupiin (ja niiden käsittämiin yksityisaseisiin) ei kajo-
ta, vai että 2) olemassaolevat luvat peruutetaan ja niiden käsittämät aseet takavarikoidaan?

Jos lähdetään linjalle 1), ei saavuteta oikeastaan mitään. Aseista ymmärtämätön ihminen ei tätä aina tiedä, mutta tuliaseet eivät ole verrattavissa kodinelektronikkaan, joka hajoaa kymmenen vuoden sisällä. Aseet ovat lujista materiaaleista rakennettuja, varsin yksinkertaisia mekaanisia laitteita, joiden käyttöikä voi vähäisellä kulu-
tuksella ja asianmukaisella hoidolla olla satoja vuosia. Jos uusia hankkimis- ja hallussapitolupia ei myönnetä, asekaupat lopettavat toimintansa, jolloin loppuu myös ampumatarvikkeiden (patruunat) saatavuus. Kun patruunoiden saatavuus loppuu, vähenee radikaalisti olemassaolevien aseiden käyttö, jolloin niiden toiminnallinen ikä kulutuksen vähentymisestä johtuen kasvaa entisestään.

Jussi Halla-aho

- * filosofian tohtori
- * kielitieteilijä, slavisti
- * verkkokolumnisti

www.halla-aho.com

Jos lähdetään linjalle 2), on keksittävä, millaisella proseduurilla ihmisten aseet otetaan haltuun. Laillisesti hankitun ja pidetyn yksityisomaisuuden takavarikointi takautuvan lainsäädännön nojalla on omaisuutta suojaavien lakien kannalta erittäin hankalaa. Kyseeseen voisi käytännössä tulla pakkolunastus, ts. aseiden lunastaminen niiden omistajilta käypää hintaa vastaan.

Aseista mitään ymmärtämätön yleisö ei välttämättä tiedä sitäkään, että aseet ovat kalliita laitteita. Niihin on investoitu valtavia summia. Hinnat liikkuvat 100 euron ja tuhansien eurojen välillä. Muistutetaan, että Suomessa on tällä hetkellä rekisteröitynä 1 600 000 asetta, joista n. 80 prosenttia metsästysaseita, ts. haulikoita ja kivääreitä. Esitetään erittäin maltillinen arvio, että niiden keskihinta olisi 300 euroa. Todennäköisesti se on enemmän.

Pelkkä aseiden lunastus maksaisi valtiolle 480 000 000 euroa. Summa on verrattavissa Suomen kehitys yhteistyö-
budjettiin (tai sairaanhoitajien palkkavaatimusten kustannuksiin). Tämän jälkeen takavarikoiduille aseille pitäisi tehdä jotakin. Ne voitaisiin joko varastoida, hävittää tai myydä. Myyminen ulkomaille tuskin tulisi kyseeseen, koska tämä olisi sen ongelman siirtämistä, joka takavarikoinnilla haluttiin ratkaista. Puolentoista miljoonan ase-
varastointi tietäisi käsittämättömiä rakennus- ja vartiointikuluja ja muodostaisi pysyvän turvallisuusriskin. Hävittäminen maksaisi todennäköisesti vielä enemmän, koska aseet eivät ole puhdasta romurautaa, joka voidaan heittää sulatuskattilaan. Ne sisältävät raskasmetallia, kevytmetallia, puuta, muovia ja erilaisia komposiittimateriaaleja. Ne pitäisi purkaa käsin, yksi kerrallaan.

Miltä momentilta nämä rahat otettaisiin?

Toinen, ja epäilemättä hoplofobisen vasemmiston kannattama, vaihtoehto on, että aseet takavarikoidaan korvauksetta. Sehän olisi oikein niille asehulluille ramboille. Viranomaisen on kuitenkin toimittava lakien puitteissa. Laillisesti hankitun ja pidetyn omaisuuden takavarikointi korvauksetta takautuvan lainsäädännön nojalla edellyttäisi koko yksityisomaisuuden suojan murtamista. Tällaisella reformilla ei olisi minkäänlaisia mahdollisuuksia läpäistä parlamentaarista prosessia, jo siitä yksinkertaisesta syystä, että aseiden omistajia ja näiden perheenjäseniä on Suomessa yli miljoona, ja he ovat äänestäjiä.

Vaikka takavarikoinnin mahdollistava laki saataisiin läpi, aseiden takavarikointi ei onnistuisi. Ryhtyessään ryöstäjäksi valtio menettäisi legitiimin toimijan statuksen-
sa aseenomistajien silmissä. Merkittävä osa aseista "kato-

aisi”. Takavarikoinnin aattona poliisi kirjaisi puoli miljoona rikosilmoitusta “varastetuista” aseista.

Yksinkertaisesti ja lyhyesti ilmaisten: Suomessa on liikaa yksityisomistuksessa olevia aseita, jotta aseiden yksityisomistus voitaisiin millään mielekkäällä tavalla kieltää. Aseenomistajia voidaan toki menestyksekkäästi *kiusata* erilaisilla toimenpiteillä, mutta tavoitteen, aseettoman yhteiskunnan, kannalta ne ovat merkityksettömiä.

Aseita ei siis *voida* takavarikoida. Siirrytään tämän jälkeen kohtaan b) ja siihen, miksi aseita ei *pitäisi* takavarikoida.

Kun ilmiön X volyyymi kasvaa, myös yksittäistapauksen Y todennäköisyys kasvaa. Jos maassa on miljoona kylpyammetta, on matemaattinen väistämättömyys, että joku hukkuu kylpyammeeseen. Jos maassa on 1 600 000 yksityistä tuliaseita ja 700 000 aseenomistajaa, on matemaattinen väistämättömyys, että jossakin vaiheessa *joku* ase päättyy laillisia reittejä rikollisen tai hullun käsiin. On selvää, että nostamalla luvan saamisen ikärajaa 20, 25 tai 30 vuoteen voidaan estää muutama onnettomuus tai rikos. Aseidenvastustajien ikuinen argumentti onkin, että jos laintuennuksella X voidaan estää *yksikin* hengenmenetys, se on sen arvoista. Tähän argumenttiin on vaikea vastata, koska siitä seuraa lisää hysteeristä kiljumista ja sellaisia kysymyksiä kuin: “Olisitko valmis sanomaan tuon Jokelassa kuolleiden omaisille?”

En ehkä olisi, mutta 700 000 kunniallisen ihmisen rangaikseminen takavarikoimalla heidän omaisuuttaan ja lopettamalla heille tärkeä harrastus ei ole suhteessa siihen, että joukossa on kourallinen mätämunia. Yksikin rikos on liikaa, mutta toimenpiteiden aiheuttaman vahingon on silti oltava suhteessa siitä saavutettuun hyötyyn. Tätä asiaa on ehkä syytä lähestyä sellaisten vertailukohtien kautta, jotka kiihottavat ihmisten mieltä vähemmän kuin myyttistä pahaa edustavat tuliaseet.

Tilastojen mukaan 18-25-vuotiaat miehet ovat ylläedustettuina liikenneonnettomuuksissa. Liikenneonnettomuuksia voitaisiin vähentää tuntuvasti kieltämällä 18-25-vuotiailta miehiltä huviautoilu. Miksi tähän ei olla valmiita? Siksi, että kaikista 18-25-vuotiaista miehistä vain kourallinen rumentaa tilastoja. Rangaistus olisi kollektiivinen ja epäoikeudenmukainen, *vaikka* jokainen liikenteessä kuollut lapsi on liikaa.

Suurin osa pahoinpitelyistä tapahtuu iltaisin kaupungilla, ja suurin osa pahoinpitelijöistä on 20-35-vuotiaita miehiä. Pahoinpitelyt vähenisivät radikaalisti, jos 20-35-vuotiaille miehille määrättäisiin taajamissa iltainen ulkonaluikkumiskielto. Miksi tähän ei olla valmiita? Siksi, että silloin rangaistaisiin pääasiassa syyttömiä ihmisiä. Saavutettu hyöty ei olisi oikeudenmukaisessa suhteessa vapaudenrajoituksen aiheuttamaan vahinkoon, *vaikka* jokainen nakkijonossa tehty pahoinpitely on liikaa.

Entäpä sitten alkoholi. Alkoholi tappaa Suomessa suoraan enemmän ihmisiä kuin mikään muu. Se tuhoaa perheitä enemmän kuin mikään muu. Se tappaa ja vammauttaa välillisesti enemmän kuin mikään muu, koska se on osallisena lähes kaikkiin väkivalta- ja henkirikoksiin. Se kuluttaa terveydenhoidon resursseja enemmän kuin mikään muu. Miksi alkoholia ei kielletä? Ampumaurheilun puolustukseksi voidaan sentään sanoa, että se on kehittävää harrastus, joka lisäksi pitää harrastajansa poissa pahanteosta. Onko viinan juominen kehittävää harrastus, josta alkoholin vahingot ovat siedettävä hinta? Eikö jokai-

nen alkoholin aiheuttama kuolema tai vamma ole liikaa? Miksi ei? Oletteko valmiit sanomaan sen juopuneen puukottamalle sivulliselle tai alkoholistin lapselle?

Alkoholia koskevaan kysymykseen ei ole olemassa järkevää vastausta. Kunhan mutistetaan jotain sellaista, että alkoholi nyt kuuluu suomalaiseen kulttuuriin. Mutta niin kuuluu myös yksityinen aseomistus. Sillä on Suomessa pidempi yhtäjaksoinen perinne kuin alkoholilla.

Kieltämällä metsästys 15-17-vuotiailta estettäisiin mahdollisesti yksi itsemurha kahdessa vuodessa, mutta samalla sillä riistettäisiin tervehenkinen ja mahdollisesti ainoa harrastus tuhansilta syrjäseutujen nuorilta, joille olisi ikärajan noston jälkeen tarjolla lähinnä hedelmäpelin pelaaminen paikallisella Essolla tai pussikaljan juominen kaverin autotallissa. Ikärajan nostaminen 20 vuoteen, kuten jotkut ovat esittäneet, olisi estänyt Jokelan tragedian, mutta se ei olisi estänyt taannoista Heikinlaakson ammuskelua eikä mitään muutakaan. Ikärajan nosto voisi olla perusteltavissa, jos 15-20-vuotiaat olisivat tilastollinen riski. Mutta he eivät ole. **Pekka-Eric Auvinen** oli yksittäinen ja uniikki tapaus.

Aseiden kieltäminen kaikilta saattaa estää yksittäisen rikoksen. Se olisi estänyt Jokelan verilöylyn. Mutta se ei vähentäisi väkivalta- eikä henkirikollisuutta, koska lähes kaikki väkivalta- ja henkirikokset tehdään muilla kuin tuliaseilla. Se ei vähentäisi edes tuliaseilla tehtävien rikosten määrää, koska lähes kaikki aserikokset tehdään laittomilla aseilla. Aselakien kiristämällä voidaan vaikuttaa vain niihin ihmisiin, jotka noudattavat lakeja. Sillä ei merkittävästi voida vaikuttaa rikollisiin.

Jokelan murhenäytelmän jälkeen meidän ei pitäisi juuttua kiistelemään aseista. SIG Sauer Mosquito tai Suomen aselaki eivät tappaneet yhdeksää ihmistä. Pekka-Eric Auvinen tappoi heidät. Ase ei saanut Auvista tappamaan. Hän hankki aseensa voidakseen tappaa. Syitä siihen, että puhumme tekovälineestä emmekä tekijästä, on kaksi. Ensimmäinen on se, että näennäisestä Amerikka-vihaan huolimatta suomalainen (ja eurooppalainen) punaviheriäistö omaksuu oppinsa, metodinsa ja agendansa sellaisenaan ja valmiiksi pureskeltuna Yhdysvaltain vasemmistolta. Yhdysvalloissa aseet ovat kuuma puheenaihe, koska siellä tapetaan paljon ihmisiä aseilla. Tosin sielläkin reagoidaan useimmiten väärin hätyyttämällä laillisten aseiden omistajia, vaikka lähes kaikki rikokset tehdään laittomilla aseilla. Alueet, joilla vallitsee huomattavasti Suomea tiukempi asekontrolli, esim. Illinois ja Washington DC, ovat samalla aserikollisuuden synkimpiä pisteitä. Alueet, joissa aseiden omistusta ei kontrolloida juuri mitenkään, esim. Vermont ja Alaska, kuuluvat Yhdysvaltain turvallisimpiin. Aserikollisuus liittyy Yhdysvalloissa sosiaalisiin ja etnisiin ongelmiin, ei aselakiin tai laillisten aseiden saatavuuteen.

Koska Yhdysvalloissa on aseongelma, amerikkalaisen vasemmiston henkisessä talutusnuorassa oleva suomalaisedistyneistö on päättänyt, että meilläkin pitää olla aseongelma. Oikeasti meillä ei ole. Meillä on suhteessa enemmän aseita kuin yhdessäkään Euroopan maassa, mutta samalla vähemmän aseilla tehtäviä rikoksia kuin yhdessäkään Euroopan maassa. Se, että meillä tehdään paljon henkirikoksia, ei ole oleellista tuliasekysymyksen kannalta, koska niitä henkirikoksia ei tehdä tuliaseilla.

Se, että meillä ei ole osoitettavissa olevaa aseongelmaa, häiritsee tavattomasti edistyneistöämme. He ovat odotta-

neet vuosikautia vesi kielellä, että jotain Jokelan kaltaista tapahtuisi. Jotta he pääsisivät huutamaan, että "Mehän sanoimme!!" Tämä on heidän suuri hetkensä. He mässäilevät korppikotkien lailla Jokelassa kuolleiden ihmisten raadoilla. Paitsi, että se häiritsee minua aseharrastajana, se kuvottaa minua ihmisenä.

Toinen syy aseista puhumiseen on se, että aseet ja aseharrastajat ovat helppo kohde, johon voi purkaa vihaa, kiukkua ja turhautumista. Yhtä helppoja kohteita ovat tietokonepelit ja heavymusiikki. Tai **Pentti Linkola**. Paljon ikävämpää ja hankalampaa on kajota sellaisiin ongelmiin kuin koulukiusaaminen, koska asefoobikot ovat samoja ihmisiä, joiden maailmankatsomuksessa pahantekijä on aina uhri. Ikävämpää ja hankalampaa on kajota myös mielenterveystyön ja kouluterveydenhuollon alasajoon. Hulluilta on helppo ottaa rahat parempiin käyttötarkoituksiin, yhtäältä koska hullut eivät ole ihuja eivätkä he vaadi oikeuksiaan, ja toisaalta koska mielenterveystyön laiminlyöntien seuraukset näkyvät viiveellä. Vaaliseksikkyyteen keskittyvä poliitikko ei ole kiinnostunut mistään, minkä tulokset näkyvät viiveellä.

Jokelan tapauksesta huolimatta meillä ei ole aseongelmaa. Meillä on muita ongelmia, joiden ratkaisemiseen tarvittaisiin rahaa ja poliittista tahtoa. Terä- ja tuliaseiden tuomista kouluihin voitaisiin vaikeuttaa vaikkapa metallinilmamaisilla ja vartiointia lisäämällä, mutta se ei kelpaa edistyneistölle, koska se olisi ongelman yksinkertaistamista tjsp. Aseiden hankkimislupia myöntävällä viranomaisella pitäisi olla pääsy hakijan mielenterveyttä koskeviin tietoihin, mutta sekään ei käy edistyneistölle. Koska poliisivaltio on paha. Lupaviranomaisia pitäisi kouluttaa kunnolla. Tuusulan poliisi myönsi Auviselle hankkimisluvan sillä perusteella, että tämä oli kuulunut muutama kuukauden ajan helsinkiläiseen ampumaseuraan käymättä radalla kertaakaan. Laki antaa lupaviranomaiselle mahdollisuuden *harkita*, onko hakija osoittanut ampumaharrastuksensa luotettavalla tavalla. Tuusulan poliisi teki selkeän virheen, mutta siitä ei voida syyttää lakia.

Vaikka yhtä ja toista voitaisiin tehdä, jos olisi poliittista tahtoa, kaikkia rikoksia ei silti voida estää. Suomalainen kriminaalipoliittinen ajattelu on vuosikymmenten ajan nähnyt rikollisen uhrina ja selitellyt hänen tekojaan reaktiivina ulkoisiin tekijöihin. Olemme kadottaneet kyvyn ymmärtää, että jotkut ihmiset tekevät paha omia tyhmyyttään, hulluuttaan tai pahuuttaan, täysin riippumatta siitä, mitä ympäristö tekee tai on tekemättä. Maailmaan ja maailmanhistoriaan mahtuu jos jonkinlaista yhteiskuntajärjestelmää ja lainsäädäntöä, mutta yhtäkään rikoksetonta yhteiskuntaa ei ole nähty eikä tulla näkemään. Aina tulee olemaan Auvisia, jotka tappavat muita ihmisiä omasta halustaan, omista motiiveistaan ja saatavilla olevia välineitä käyttäen. Yhteiskunta voi vaikuttaa ainoastaan siihen, miten, jos mitenkään, tekijöitä rangaistaan.

Rauha kaikkien, ja kaikilla välineillä tehtyjen, rikosten uhreille. Heille tehtyä vääryyttä ei voida korjata uudella vääryydellä.

KIRJAESITTELYJÄ

Niilo Nikkonen

Garri Kasparov

Miten elämä jäljittelee shakkia

Tammi 2007 s.331

Suomentaja: Eero Raaste

ISBN: 978-951-31-3308-5

Garri
KASPAROV

kuinka elämä jäljittelee shakkia

Pitkäaikainen shakin maailmanmestari kertoo kirjassaan shakin historiaa ja soveltaa peliä päätöksentekoon. On mielenkiintoista seurata miten hän onnistuu pelissä Putinia vastaan ja auttaako shakki silloin, kun on todella isot asiat kyseessä. Kasparovin kirja esittelee myös shakin historiaa ja sen suuria nimiä. Kuvaukset peleistä ja henkilöistä ovat mukaansa tempaavia - ihan tosi! Kirjasta voi olla hyötyä opintojen suunnittelussakin, sillä Kasparov nostaa esiin muutaman olennaisen tärkeän asian. Mitäkö ne ovat? Tutustuminen kohteeseen, taustatietojen hankinta ja ahkera harjoittelu. Ei siis sen kummempaa, kuin vanha sananlasku: 'ahkeruus kovankin onnen voittaa'.

Tuomioja Erkki:

Sakari Tuomioja

Suomalainen sovittelija

Tammi 2007 s.462

ISBN: 978-951-31-3985-8

Erkki Tuomioja on kirjoittanut elämäkertateoksen isästään jo 1986 ja nyt käsisissä oleva opus on kolmas tarkistettu painos. Teksti on hyvää ja sujuvaa kerrontaa sekä historiallisesti asiallista. Kirja kertoo eräästä suurempien, tai ainakin pitkäikäisempien, varjoon jääneestä poliitikosta ja diplomaatista, Sakari Tuomiojasta. Hän oli varsin merkittävä vaikuttaja ja monessa mukana aina varhaiseen kuolemaansa saakka. Teoksesta saa lukea kulissien takaisesta elämästä, mutta mitään sensaatiokirjoituksia on turha odottaa, Erkki Tuomioja pysyy tiukasti asialinjalla. Poliitiikan tutkijalle tarpeellinen teos, joka on myös rakenteeltaan tieteellisesti pätevä.

Päivi Tapola: Kenraalien kirjeet

Tammi 2007 s.302

ISBN: 978-951-31-4012-0

Kenraalien kirjeet sisältää varsinaisesti viiden suomalaisen kenraalin yksityistä kirjeenvaihtoa, lisäksi on myös muutaman muun kenraalin kirjeet ja Mannerheimin vastauksia.

Kirjassa esiintyvät kirjeittensä välityksellä viisi varsin kiinnostavaa herraa, Kustaa Tapola (kirjailijan isoisä), päämajoituspäälliköksi Aksel Fredrik Airo, jääkärikenraalit Erik Heinrichs, Harald Öhqvist ja Lennart Oesch. Nämä herrat ovat olleet aikoinaan ratkaisun paikalla monet kerrat mm. Heinrichs Moskovan rauhanneuvotteluissa. Kirjeitten kautta valottuu sellaisia poliittisia ja sotilaallisia tilanteita, joita ei yleensä sota- ja poliittisessa historiassa mainita.

Talvisodan historian suhteen eräs merkittävä tapahtuma on jäänyt jostakin syystä pois, nimittäin Öhqvistin suunnittelema vastahyökkäys joulun alla 1939. Suunnitelma sinänsä oli hieno, mutta joukot eivät olleet suunnitelmien tasolla ja niinpä tuo manööveri jäi historiaan 'hölhön tölmäyksenä'. Toisaalta kirjeissä tulee sitten hyvin esille perääntyminen Syväriältä joka on eräs jatkosodan unohdettu taistelujakso. Yleisesti kirja on erittäin kiinnostava läpileikkaus Suomen itsenäisyyden alkuvaiheista ja sodista.

Ilmaston muutos kirjallisuudessa

Risto Isomäki: Litium 6

Tammi 2007s.343

ISBN: 978-951-31-3871-4

Risto Isomäen tuore teos Litium 6 oli pettymys Sarasvatin hiekan jälkeen. Ensi tuntumalta kirja oli lentää nurkkaan, sillä aloituksen yli-ihmiset ja verilöyly oli ala-arvoista höpinää. Päätin kuitenkin sinnikkäästi jatkaa edellisen kirjan ansioiden vuoksi. Tarinassa on kehyskertomuksena tämä Pohjois Amerikan Yhdysvaltaisten salaisten asiamiesten touhotus kaikkine typeryyksiineen, mutta varsinainen asia on täytä tavaraa. Isomäki kertoo varsin perusteellisesti ydinteknologian historiaa ja kehitystä kaikkine hulluine ideoineen, ja hän tuo hyvin esille atomien energian vaarat ja mahdollisuudet. Atomipommin uhkaa terroristien käytössä ovat käsitelleet jo Alistair MacLean sekä Clive Cussler joskus 20-30 vuotta sitten, mutta Isomäki tuo areenalle varsinaisen kaikkien pommien isoäidin. Historia ja teknologian kehittyminen on ansiokkainta Isomäen työssä. Samoin täytyy kiittää näkemystä aikamme päättäjien vainoharhaisuudesta ja sen aiheuttamista lieveilmiöistä. Kirja on poliittinen kannanotto ja ansaitsee siksi kiitosta. Asia on vakava ja otettava todellisena kauhuskenaariona tulevaisuuden energiaratkaisuja ajateltaessa.

Kertomuksen muoto ja henkilöhahmot ovat lapsellisia. Ehkä Isomäki onkin tarkoittanut teoksensa lähinnä teinikäisten luettavaksi ja siinä se luultavasti toimii. Kokonaisuudesta hahmottuu mielikuva videopelin käsikirjoituksesta ja mikäli kirja filmatisoitaisiin, niin ohjaajaksi sopisi kaikeksi Renny Harlin.

Juha Ruusuvuori: Pyhän kalan kultti

WSOY 2007 s.268

ISBN: 978-951-0-33114-9

Edellisessä kirjassaan, Nokian nuorisiohjaaja, Ruusuvuori toi esille merien rehevöitymisen yhtenä ilmastonmuutoksen seurauksena. Nyt ollaan vielä lähempänä merta, sen hyvyttä ja uhkaa. Juha Ruusuvuoren Pyhän kalan kultti katsastelee tyystin toisella tavalla ilmastonmuutoksen vaikutuksia, kuin Isomäki. Jo tapahtumien sijoittaminen Ruijan rannalle Vesisaareen asettaa näkökulman erilaiseksi. Hänen henkilöhahmonsensa ovat hyvin tavallisia. Ei ole räiskintää eikä hurjaa menoa yli-inhimillisine toimintoineen, vaan ihmiset ovat meidän kaltaisiamme. Tosi-TV kiehtoo ja osoittaa aikamme absurdiutta. Karismaattinen hurmosliike vie kansaa mennessään kuten on ympärillämme nähtävissä. Uskontosuhteen pitää olla individualistinen oli kohteena sitten kummallinen kala tai tiede. Ihminen menee siitä, mistä aita on matalin. Ollaan huolestuneita merennoususta, mutta hankitaan citymaasturi. Ruusuvuori on kyyninen ja skeptinen tulevaisuuden suhteen, vaikka näyttääkin siltä, että hän on ymmärtäväinen tavallista kuluttajaa kohtaan.

Pyhän kalan kultti tuo esille ns. järjestäytyneen yhteiskunnan paniikkireaktiot rajojen sulkemisineen ja irvailee militarismia. Perimmäisenä sanomana on ihmisen vieraantuminen kaikesta. Väärän tiedon kiihkeä havittelu saa tarinassa palkkansa tähtitoimittajan kurjan kohtalon muodossa. Tarinan uusio-ydinperhe puolestaan on vastaisku turhautumiselle. Kertomuksessa on monia assosiaatioita Raamattuun ja muihin myytteihin aina delfiini-poikaa myöten. Ehkä tarinan loppu antaa jotain toivoa tulevaisuudesta kaiken hulluuden riennon keskellä? Entäpä kuka filmatisoisi tämän teoksen? Aki Kaurismäki.

REETORIN KUULUSTELU

Tentissä: Miika Lehtonen

1) Miika Lehtonen, mediakasvatuksen yliassistentti Lapin yliopistossa, mediakasvatuksen voi ymmärtää niin kuin Nummisuutarien Eskokreetan, Kreetaeskon. Ne määrittäisivät ja tarvitsevat toisiaan. Selvitätkö?

...alussa oli kasvatus, sitten myöhemmin tulivat mediat. Korostaisin sanoja kasvu, kehitys ja kasvatus sekä oppiminen, jotka tapahtuvat nykyisin yhä enemmän mediakulttuurissa. Kasvu riittävän hyvässä inhimillisessä vuorovaikutusympäristössä on kuitenkin se tekijä joka tekee meistä viime kädessä ihmisiä. Yhä suurempi osa kokemuksestamme on tosin nykyisin välittömän kokemuksen sijaan meille välitettyä ja jonkun näkökulmasta meille median kautta uudelleen esitettyä representaatiota, äärimuodossaan voidaan puhua simulaatiokulttuurista.

Mediakasvatus on kasvatustieteen ja media-ilmioitä tutkivien tieteiden välimaastossa oleva monitieteinen, tiedenvälinen ja tiederajat ylittävä alue sekä myös käytännön kasvatustoiminnan osa-alue jolla voidaan vastata kasvatuksen ja oppimisen haasteisiin ja mahdollisuuksiin mediakulttuurissa.

2) Missä media sijaitsee?

Ihan niin kuin nimikin sanoo siinä välissä tai keskellä ;-). Voidaan puhua myös välitteisyydestä (mediated). Tietysti jos asiaa tarkastellaan laajemmin ja erilaisilla tarkastelutasoilla yksilöstä yhteiskuntaan sekä globaaliin maailmaan median paikkaa voidaan pohtia laajemminkin. Voidaan miettiä muun muassa sitä miten se sijaitsee suhteessa taloudelliseen ja muuhun vallankäyttöön, sekä siihen, kuka mediassa puhuu, mistä mediassa puhutaan, mistä vaietaan ja miksi.

3) Kuinka hyvä kasvattaja media on?

Riippuu varmaan paljon siitä miten asiaa katsotaan tai hyvä määritellään. Jos hyvyttä mitataan sillä kuinka paljon medialla on kasvattavaa erityisesti emotionaalista voimaa niin media on hyvä kasvattaja. Jos taas asiaa tarkastellaan ihmisyksilön tarpeiden, arvojen, yhteiskuntatieteiden ja esimerkiksi kehityspsykologian näkökulmasta kuva osin muuttuu. Voidaan sanoa, että kasvatus perustuu viime kädessä riittävän hyvään vuorovaikutukseen ja että mikään välittynyt vuorovaikutus ei voi viimekädessä korvata lasten varhaisen vuorovaikutuksen tai kiintymyssuhteiden tutkimuksen esille tuomia riittävän hyvien kasvattajien läsnäolon tarpeita. On syytä korostaa, että myöskään aikuiset eivät tässä suhteessa ole niin erilaisia kuin usein ajatellaan. Laajemmin ottaen media on, ja voi olla erittäin merkittävä osa kehityksen ja oppimisen ympäristöjä niin lasten kuin aikuistenkin maailmassa.

4) Miten miellät tuon edellisen kysymyksen attribuutin 'hyvä'? Pitäisikö koko mediakasvatusta lähestyä muusta näkökulmasta kuin hyvä/paha -ulottuvuudesta?

Taisin osin jo vastatakin tähän kysymykseen vaikkeen tätä kysymystä vielä lukenutkaan. Minusta ihmiselle tyypillinen inhimillinen piirre jakaa asiat dikotomisesti oikeisiin ja vääriin tai hyviin ja pahoihin on usein varsin hedelmällinen tapa tarkastella monimutkaista ilmiötä kuten ihmistä, mediaa, tai mediakulttuuria esimerkiksi kasvun, kehityksen sekä oppimisen näkökulmasta. Minusta yksi perusteltu tapa voisi olla erityyppisten media-ilmioiden pohtiminen eri tarkastelutasoilla ja eri näkökulmista niiden vaikutusten, hyötyjen, haasteiden, haittojen sekä uhkien ja mahdollisuuksien näkökulmasta mitä niiden voidaan nähdä kulloinkin tarjoavan.

5) Kannat huolta sukupuolierojen häivyttämisestä. Miksi ero pitäisi tunnustaa?

No en varsinaisesti noin voi sanoa, enemmänkin sanoisin että kannan huolta siitä että yhteiskunnallisia ilmiöitä osattaisiin tarkastella riittävän sukupuolisensitiivisesti ja samaan aikaan humanistisesti kuitenkin ilman liian suuria nais- tai miesetuliitteitä. Sukupuolieroilla ja nais- sekä miestapaisilla tavoilla osittaa ihmisyyden eri puolia on merkitystä, mutta niillä yritetään toisaalta usein selittää myös sellaisia asioita joita niillä ei voida selittää. Usein esimerkiksi mediakasvatuksessa voitaisiinkin useissa tapauksissa puhua jonkin ilmiön nais- tai miestyypillisistä ilmenemismuodosta sen sijaan että kuvataan se dikotomisesti feminiiniseksi tai maskuliiniseksi.

Kuva: Miika Lehtonen

6) Voiko sukupuoli mies/nainen erottaa muutoinkin kuin biologisesti, ja jos, niin miten?

Itse ajattelisin, että me olemme ensisijassa kaikki ihmisiä. Meitä on kahta sukupuolta ja parhaimmillamme täydennämme monilla ihanilla tavoilla toisiamme. Erojen sijaan voisi olla myös perusteltua mieltä runsaasti myös niitä monta seikkaa joissa olemme samanlaisia ihmisinä ja erityisesti yksilöinä myös tilanteissa joissa olemme eri sukupuolta.

Jos pohdimme yleisesti ihmisyyttä, tyttöjä ja poikia, naisia ja miehiä niin olemme kaikki monimutkaisen kehityksen tuloksia jota säätelevät useat seikat usealla eri tasolla, Belskyn kuvaamalta ontogeneettiseltä tasolta yhteiskuntaan asti.

Yksilöllisten kehitystaipumustemme sekä kasvu-, kasvatus ja kehitysympäristömme kautta kehitystämme säätelee kyllä moni muukin asia kuin biologisperäiset sukupuoliominaisuutemme. Biologisella sukupuolella on tosin merkittävä vaikutus temperamentin ja muiden persoonallisten luonteenpiirteiden ja -kehitystaipumustammemme ohella. Yhteiskunnan tasolla sosiaalistumme, kasvamme ja kehitymme osaksi tätä yhteiskuntaa, ja sen nais- ja miestapaisia toimintatapoja ja -kulttuureja. Mies- ja naistapaisuuden osalta voidaan ajatella että olemme silti kaikki yksilöllisiä biologisesta sukupuolistamme huolimatta, ja että erot eivät niin hyvin sitoudu biologiseen tasoomme kuin usein yksinkertaistavasti halutaan ajatella. Myös esimerkiksi lapsuuden ylisukupolvisilla malleilla ja kohtelulla sekä laajemmin muilla kasvuympäristön piirteillä on usein vahvoja vaikutuksia sekä hyvässä että pahassa.

7) Kuinka vaikeaa on olla mies?

Tai, kysyisin että kuinka vaikeaa on olla nainen tai kuinka vaikeaa tai haastavaa on olla ihminen? Minusta kun tarkastellaan ihmisen, naisen ja miehen elämää niin viimekätisenä lähtökohtana tulee olla yhteiskunta joka kohtelee oikeudenmukaisesti kaikilla yhteiskunnallisen toiminnan alueilla sekä lapsia että aikuisia ja sekä naisia että miehiä. Tästä näkökulmasta voidaan tuoda esiin osin samanlaisia ja osin erilaisia sukupuolispesifejä asioita jotka voivat luoda elämään suuriakin haasteita ja vaikeuksia. Näitä asioita on onneksi tuotu esiin naisten osalta, mutta ei ikävä kyllä niinkään miesten osalta. Osin niiden esille tuomista on jopa vastustettu. Yhteiskunnassamme on kuitenkin monia asioita jotka luovat monien poikien ja myöhemmin miesten elämään haasteita vaikeuksia, ja ne on otettava vakavasti. Melko tuoreessa Tammen kirjassa "Mies vailla tasa-arvoa" on tuotu esiin osaa haasteista joita miehenä esimerkiksi voi joutua tai joutuu kohtaamaan. Lopuksi haluan tuoda esiin, että erityisesti lasten kasvu- ja kehitysympäristöistä ja riittävän vanhemmuuden kysymyksistä kantaisin suurinta huolta sukupuolisensitiivisesti sekä tyttöjen että poikien osalta sillä tulevaisuutemme lepää lopulta lastemme harteilla.

8) Tieto, tunne, taito; laita järjestykseen ja perustele.

Vedän esiin mustan hevosen viimeaikaisten paljon puhuttaneiden media-ilmiiöiden jälkeen ja aloitan arvoilla ja etiikalla, sen jälkeen tulee tunne, erityisesti tunne siitä että on riittävän arvokas itselleen ja myös muille sekä arvostaa samalla tavalla myös muita. Sen jälkeen laittaisin tiedon ja taidon samalle viivalle, pitäisin niitä osin myös saman asian eri puolina.

9) Miksi internetin tiettyjen palvelujen pitäisi olla ns. vanhemmista vapaata aluetta? Sisältyykö tähän riskejä?

Lapsilla ja nuorilla on kehityksellinen tarve paitsi vauvana kiinnittyä ja kiintyä vanhempiinsa turvallisesti niin myös aikanaan turvallisesti erota ja riittävästi yksilöllistyä heistä tullakseen aikuiseksi yksilöksi ja ottaakseen aikanaan taas vastuuta uudesta sukupolvesta. Tämä on tapahtunut vuosituhansien ajan ja tulee tavalla tai toisella aina tapahtumaan, ja nämä ilmiöt löydetään jo muinaisen Kreikan kirjoituksista. Nykyisin kun elämme mediakulttuurissa, on eräistä Internetin palveluista muodostunut samantyyppisiä aikuisvapaita vyöhykkeitä vertaisten kohtaamiseen mitä kylän ja kaupunkien keskukset tai maitolaiturit ennen olivat. Uusissa ympäristöissä on osin myös uusia riskejä, ja osin vähemmän taas joitain muita mitä on muissa ympäristöissä. Tässä kohdin on tärkeää tuoda esiin että sekä lapset että erityisesti aikuiset tarvitsevat tietoa ja mediakasvatusta muun muassa siinä miten näitä riskejä voidaan minimoida ja miten toimia viisaasti verkoissa.

10) Internet on eräällä tapaa persoonaton, tavataankin sanoa että "siellä jossain netissä". Miten netistä saisi enemmän "todellisen", sellaisen, että ihmiset ymmärtävät senkin välittävän tunteita?

Omissa tutkimuksissamme tuomme esiin että nettiviestintä mahdollistaa psykososiaalisen säätelyn viestintätilanteissa. Se mahdollistaa myös sekä samanaikaisuuden että eriaikaisuuden. Netti antaa mahdollisuuden äärimuodossaan viestiä anonyymisti tai nimimerkin takaa, toisessa ääripäässä on mahdollisuus viestiä sekä liikkuvan kuvan että äänen välityksellä. Ilmiöön näyttää liittyvän se, että erilaisia viestinnän tapoja käytetään sellaisiin tarkoituksiin joista koetaan saatavan psyykkistä ja sosiaalista hyötyä. Eri viestintätavat eroavat siinä, miten hyvin informaatio, emotiot ja sosiaaliset tilanteet välittyvät tai niitä halutaan välittää. Tärkeä piirre on myös se kuinka intensiivisesti viestintätapa vaatii tarkkaavaisuuden suuntaamista siihen.

11) Liittyykö internetin eräänlainen persoonattomuus siihen, että se on helppo ottaa pahan syntypaikaksi?

Itse olisin vahvasti sitä mieltä, että paha syntyy kyllä yksilöissä ja ryhmissä, medialla, mediakulttuurilla ja netillä sekä edellä mainitulla psykososiaalisella säätelyllä on siinä roolinsa, mutta minusta paha ei silti varsinaisesti synny netissä.

Edelliseen viitaten ajattelen että netin mahdollistaman psykososiaalisen säätelyn kautta ihmiset voivat osin ylittää niitä psyykkisiä ja sosiaalisia pidäkkeitä ja esteitä, kuten esimerkiksi häpeää, jotka toimivat käyttäytymisen pidäkkeinä. Tätä kautta netti voi voimaannuttaa ihmisiä sekä hyvässä että pahassa.

12) Mihin internet-sivustoille sinä olet itse laittanut tietojasi tai tekemisiäsi? Millaisia ne ovat?

Koska nettiviestintä on osa ammatillista kiinnostustani minulla on tunnuksia varsin moniin palveluihin. Sen sijaan aikaa liikkuu noissa palveluissa on vähän, omia tietojani olen laittanut niihin tai nettiin varsin rajoitetusti, aikanaan monet tiedot olivat kotisivullani mutta olen poistanut senkin netistä osin juuri Internetin muuttuneen luonteen takia.

13) Olenko pudonnut täysin nykymenosta, jos minulla on ainoastaan sähköpostiosoite enkä kuulu esimerkiksi mihinkään Facebookin tapaiseen verkostoon?

Tuskinpa, ja pitää tunnustaa, että oma aikanikaan ei riitä kyseisentyyppisten yhteisöjen seuraamiseen tai sinne kirjoitteluun. Tosin jonkun nuoren nettiajan kasvatin mielestä saatamme olla aikamoisia elämäntapaintiaaneja tai peräti setiä ja tätejä.

14) Onko sinua kiusattu netissä tai tiedätkö ketään jota on?

Eipä juuri ole kiusattu netissä. Työni puolesta tiedän kyllä useita tapauksia joissa sekä lapsia ja nuoria mutta myös aikuisia on joutunut netissä erityyppisen kiusaamisen kohteeksi.

15) Kiusaamisen tunnistamisen vaikeuteen kuuluu usein alun perin sen muille näkymätön olemus. Selvittämisessä ei juuri päästä kiinni kiusaamisen alkuketkeen. Miten sinä lähestyisit (media)kasvattajana kiusaamista?

Minusta siihen pitää puuttua jämäkästi samalla tavalla kuin muuhunkin kiusaamiseen. Ennaltaehkäisy ja selvät pelisäännöt ovat parasta ehkäisyä. Meillä on olemassa myös kohtuullisen hyviä tutkittuja keinoja puuttua ja ymmärtää kiusaamisen prosesseja ja myös ehkäistä sitä. Esimerkiksi koulussa kiusaamisen suhteen tulee julistaa nollatoleranssi. Nostaisin myös esiin sen, että kiusaamisen sijaan pitäisi puhua kiusaamisväkivallasta. Koska nettikiusaaminen tulee vaikeammin ilmi, olisi sen paljastamiseen ja ilmiantamiseen luotava yhtä matalan kynnyksen paikkoja kuin itse kiusaamiseenkin. Ei auta jos rosvot ajavat autolla ja poliisi ajaa polkupyörällä perässä. Lapsia ja nuoria tulee kannustaa ilmoittamaan heihin tai johonkin muuhun kohdistuvasta nettikiusaamisesta ja siihen tulisi luoda myös välineitä joilla sen voi tehdä myös nimettömänä. Tärkeintä on tietysti että aikuiset eivät itse kiusaa lapsia ja että he ottavat lapsen tosissaan ja puuttuvat kiusaamiseen.

16) Näin joulun alla vanhemmat, kummit ja muut läheiset aikuiset saattavat saada lapselta tai nuorelta joululahjatoivelistan, jossa on mainintoja myös tietokonepeleistä. Miten toimia?

Monet pelit ovat varmasti kivaa ajankulua. Pelien kohdalla kuitenkin pelaamisen määrä ja laatu on merkitsevää sen kannalta miten peli voi kasvattaa tai vaikuttaa. Hyvä peli voi olla kivaa ajanvietettä, mutta sitäkään ei olisi hyvä pelata useita tunteja joka päivä. Ensimmäinen seikka on tietysti että ikärajoista pidetään huolta, että pelejä ei osteta alakäisille. Toivoisin myös että eräitä, tosin harvoja ja kaikkein sairaimpia pelejä harkittaisiin kaksi kertaa ja jätettäisiin lopulta hyllylle ostamatta. Se millaisia lapsen tai nuoren pyytämät pelit ovat saa tietoa esim. kirjoittamalla pelin nimen esim. Google tai Yahoo hakukoneeseen.

17) Puhu pukille!

Pidä hyvää huolta erityisesti lapsista. Ja jokainen lapsi haluaa olla rakastettu, jollei rakastettu niin ihailtu, ja jollei ihailtu, niin pelätty, ja jollei pelätty niin vihattu. Jokainen lapsi haluaa, ettei joudu tilanteeseen, jossa kukaan ei riittävästi välitä. Vaikka lapset pyytävät sinulta nukkea, autoa tai nintendoa niin anna kaikille lapsille ensin rakkautta ja sitten vasta muita lahjoja. Ja muistuta siitä myös kaikkia aikuisia.

17) Täydennä lause: Olipa kiva olla netissä, koska...

Pääsin lukemaan monien aivan tavallisten kirjoittajien viisaita ajatuksia joista kuvastui vahva eettisyys.

PALKINNOT, RANGAISTUKSET JA OIKEUDENMUKAISUUS

Rainer Salosensaari

Nyt kun sairaanhoitajat laittavat valtiovallan polvilleen, perinteisen machiavellismin tai leniniläisen vallankumouksellisen opin mukaan aiheutettu kaaos olisi vain ensimmäinen askel, seuranneen sekasorron aikana pitäisi yrittää anastaa valta omiin käsiin. Tehyläinen vallankumoushallitus pitäisi koota mitä pikimmin! Mitään tällaista tuskin tapahtuu. Palkankorotus, jonka verot aika pian syövät, jää ainoaksi päämääräksi. Samoin Al-Qaida -miesten ainoa tavoite oli Yhdysvaltojen nöyryyttäminen, mikä tapahtui tappamalla siviilejä itsemurhahyökkäyksellä. Sen jälkeen tietävästi ei yritetty kaataa Yhdysvaltojen hallitusta ja ottaa valtaa omiin käsiin.

Vaikka tehyläisiä ymmärtäisikin, Al-Qaida -terroristien toimissa ei ollut mitään rationaalisuutta, he käyttäytyivät eri tavalla kuin normaalit ihmiset, eri tavalla kuin me länsimaalaiset.

Aikoinaan tunsin jopa suuttumusta niitä kohtaan, jotka yrittivät ymmärtää terroristeja. Kun alkoi paljastua, että itsemurhaiskun tehneet eivät olleet kotoisin miehitehtyistä palestiinalaisleireistä, vaan rikkaista arabimaista, kuten Saudi-Arabiasta ja monilla heistä oli ollut mahdollisuus opiskella Länsi-Euroopassa tai Yhdysvalloissa, olin ymmälläni. Terrorihyökkäyksen aikalaisanalyysi jäi monella tapaa vaillinaiseksi. Tyydyttäviä selityksiä ei tuntunut löytyvän varsinkaan itsemurhahyökkäyksen tehneiden terroristien sielunelämälle. Tehyläisten logiikka on siinä mielessä paljon ymmärrettävämpää, raskaasta työstä kuuluisi edes vähän parempi tai vaikka noin 10-kertainen palkka sen mukaan mihin verrataan.

Suomi saa nyt mitä ansaitsee tai että Yhdysvallat sai mitä ansaitsi. Oliko Paasikivi siis väärässä takoessaan meidän suomalaisten päähän, että Kreml ei ole mikään kihlakunnanoikeus eikä maailmanhistoria rankaise syyllisiä eikä palkitse oikeamielisiä? Vai palkitseeko sittenkin? Olemmehan me suomalaiset taipuvaisia uskomaan, että suomalaisuuden kehittyminen ja säilyminen sekä Suomen itsenäistyminen ja itsenäisyyden säilyttäminen ovat suoranaisten ihme, jolla on jotakin tekemistä suomalaisten kuntoisuuden (virtu) ja muiden hyveiden kanssa. Vaikeasta geopolittisesta asemasta huolimatta me suomalaiset olemme olleet tavattoman onnekkaita historian ratkaisuvissa käännekohdissa kuten esim. vuonna 1812, 1918, 1940, 1944-1945, jne.

Yhden parhaista näkökulmista Al-Qaida -terroristien toimintaan tarjosi filosofi ja kirjailija Tuomas Nevanlinna kiinnittäessään huomion siihen, miten lähellä Al-Qaida -terroristien ajattelu on omaamme, vaikka emme sitä välttämättä huomaa. Voimme pitää Al-Qaida -miehiä fanaattisina terroristeina, joiden toimintaa ja ajatusmaailmaa on vaikea ymmärtää, mutta Nevanlinnan mukaan terroristien ajattelun logiikka on samankaltainen kuin omamme. Millä tavoin Nevanlinna perustelee näkemyksensä? Maallistumisesta huolimatta länsimainen ihminen ajatte-

lee elämän olevan suuri tehtävä. Elämän jälkeen jokin taho laskee lopullisen saldon siitäkin huolimatta, että emme usko Jumalaan tai jumaliin ja pidämme ajatusta kuolemanjälkeisestä elämästä epätieteellisenä lumekuvana. Nevanlinna jatkaa vielä, että ellemme usko mihinkään muuhun, uskomme kuitenkin tekniikkaan. Vaikka emme tiedä miksi elämme ja mitä meidän loppujen olisi syytä tavoitella, tiedämme miten tekniikalla voimme helpottaa elämää. Pyrimme käyttämään hyväksi tekniikan suomina helpotuksia, jotta meillä jäisi enemmän aikaa 'Todella Tärkeille Asioille'. 'Todella Tärkeiden Asioiden' puolesta raadamme ja itse asiassa olemme valmiita uhraamaan koko elämämme. Pahimmissa tapauksissa emme uhraa vain omaa elämäämme vaan myös muiden ihmisten elämän ja jopa tarvittaessa tulevien sukupolvien elämänkin. "Läntisessä kulutusyhteiskunnassa elämä siis tyypillisesti käsitetään sisäistetyksi itsemurhatehtäväksi sellaisen teologian nimissä, johon emme itsekään usko." (Nevanlinna, Tuomas:

Surullinen tapiiri ja muita kirjoituksia. Hki: Tammi, 2002, s. 136-137.)

Hidasta itsemurhaa tekemällä uskomme saavamme vielä jonkinlaisen palkkionkin. Kun jaksamme ahertaa, saamme lopulta jotain hyvää tulevaisuudelta. Ironista kyllä, ehkä selkeintä ja johdonmukaisinta tämänkaltainen ajattelu on Al-Qaida -terroristien kohdemaassa, Yhdysvalloissa. Enkä tarkoita pelkästään amerikkalaista uskonollista oikeistoa tai ns. moraalista enemmistöä, vaan amerikkalaisen tradition mukaan keskivertokansalaiset uskovat jokaisen olevan oman onnensa seppä. Jokaisella on mahdollisuus ahkeruudellaan ja sinnikkäällä yrittämisellä nousta taloudellisesti hyvinvoivien joukkoon ja sitä kautta saavuttaa onni elämän palkintona ja tarkoituksena. Mutta kuten Nevanlinna osuvasti tuo esille, yrittämiseen, raadantaan ja palkintoihin perustuva ajattelu ei ole vierasta meille täällä maallistuneessa Euroopassakaan elävillä.

Miksi ihmisillä ylipäätään on taipumus ajatella, että seuraava päivä armeliaisuudessaan antaa ratkaisun tällä hetkellä meitä vaivaaviin ongelmiin? "Nukutaan yön yli", todetaan silloin kun ei muuta ratkaisua keksitä. Yön yli nukkumista vakavampi kysymys on miksi ihmiskunta näyttää toimivan uskossa, että tulevaisuus ratkaisee myös tämän päivän ongelmat. Voidaan perustella valistuneesti, että tekniikka kehittyy riittävästi, jotta nykyiset ongelmat pystytään lähitulevaisuudessa ratkaisemaan tai sitten yksinkertaisesti luotetaan hyvään onneen ikään kuin tosiaankin jokin ulkoinen taho pitäisi meistä ja tulevasta sukupolvista huolen. Tällöin olemme aika lähellä perinteistä juutalais-kristillisestä perinteestä nousevaa historiankäsitystä, jonka mukaan kun vain toimimme ahkerasti kukin omalla sarallamme Jumala, aika ja tulevaisuus huolehtivat lopusta.

Jos Al-Qaida -terroristit ja me länsimaiset ihmiset ajatteleme saman logiikan mukaan, vaikka emme sitä ehkä heti huomaakaan, mihin tämä ajattelu oikein perustuu. Miksi pohjimmiltaan meidän länsimaisten ihmisten ja Al-Qaida -miesten toiminta noudattaa samaa logiikkaa. Voidaan ajatella kognitiivisen uskontotieteen mukaan, että on olemassa yleisinhimillisiä ajattelun ja tietämisen mekanismeja, jotka vaikuttavat uskonnollisiin ideoihin ja uskonnolliseen käyttäytymiseen. Uskonnolliset ideat eivät voi selittyä pelkästään kulttuurista, koska niiden tietyt piirteet toistuvat kulttuurista toiseen samanlaisina, kuten ehkä näkemys ulkoisen tahon meille lopulta antamasta palkkiosta. Yleensä kaiketi uskonnollisten käsitysten taustalta voidaan löytää ajattelemiseen, tietämiseen ja tuntemiseen liittyviä prosesseja.

Jos hyväksytään ylikulttuurinen jumalan kategoria, on mielestäni selvää, että sen perimmäiset juuret eivät voi olla missään muualla kuin kehon hermorakenteessa eli aivojen noin miljardoissa hermosoluissa eli neuronissa sekä näiden monimutkaisissa yhdistelmissä. Tällöin täytyy hylätä dualistinen ajatus ihmisen jakautumisesta aineeseen ja henkeen ja todeta sen sijaan, että mieli ei ole pelkästään kehossa, vaan kaikki mielen tapahtumat ovat kehollisia. Ei tarvitse kärjistä, jos toteaa ihmisen toiminnan perustuvan evoluution tuloksena kehittyneen hermorakenteen neuraalisiin kaavoihin. Toiminta kuitenkin saa sisältönsä kulttuurisen kautta.

Jumala on usein toinen nimi johdatukselle, kohtalolle, elämälle reunaehjoja asettaville lainalaisuuksille tai lopulta itse Historialle isolla h-kirjaimella. Jumalaan turvautumme helpoiten aina silloin kun maailman tapahtumat ylittävät tietoisuutemme rajat, mitä tapahtuu tuon tuostakin. Evoluutio ei ole antanut ihmisille riittävästi välineitä koko todellisuuden haltuunottoon. Ihminen ei saanut varustusta käsitellä monimutkaisia tapahtumia kuten eri lainalaisuuksien solmukohtien yllättäviä yhteensattumia. Kulttuurievoluution myötä olemme pyrkineet hankkimaan täydentäviä välineitä katkerien virheiden ja kokemusten kautta, mutta tietokyvyn rajallisuudelle emme taida voida mitään. Ehkä onkin parempi, että emme edes yritä leikkiä sen paremmin Historiaa, Oikeudenmukaisuutta tai Jumalaa, vaikka uskoisimme tekevämme yhteistyötä jonkin itseämme suuremman voiman kanssa esim. silloin kun vaadimme lisää palkkaa.

Eri uskomusten sisällöt ovat kulttuurisidonnaisia, eri traditiot antavat erilaisia ärsykeitä sille, miten pitäisi toimia. Yhtäällä meille ihmisille näyttää olevan tyypillistä, että odotamme saavamme tulevaisuudessa joltakin oletulta ulkoiselta taholta palkinnon ahertamisestamme tai vaikkapa marttyyrikuolemastamme. Toisaalta voidaan todeta, että vaikka usko ulkoiseen tahoon olisikin ylikulttuurista, ei kuitenkaan voi unohtaa sitä, että yksittäiset ja paikalliset tekijät vaikuttavat mitä suurimmassa määrin siihen minkälaiseksi toiminta käytännössä muotoutuu.

Ai niin, hoitajat taitavat kuitenkin olla siinä mielessä "leniniläisen" opin toteuttajia kun ovat kyllästyneet odotamaan jossakin kaukaisuudessa tapahtuvaa palkitsemista ja sen sijaan haluavat osansa tässä ja nyt.

KIRJAESITTELYJÄ

Aate ja Arki J.V. Snellmanin elävä perintö Jarno Ristaniemi (toim.)

Rovaniemi 2007. Lapin yliopiston menetelmätieteiden laitoksen raportteja, esseitä ja työpapereita 8 / Filosofia / Symposiontekstejä ISBN 978-952-484-101-6

Kirjan artikkelien pohjana ovat 6.5.2006 järjestetyssä Lapin yliopiston Snellman-symposionissa pidetyt puheenvuorot. Artikkelien keskeisiä teemoja ovat J.V. Snellmanin käsitykset yksilöstä, persoonallisuudesta, kansalaisyhteiskunnasta ja valtiosta. Kirjan sisäisenä teemana on Snellmanin suhde G.W.F. Hegelin ajatteluun. Kirja julkaistaan J.V. Snellmanin 200-vuotisjuhla-vuoden kunniaksi. Kirjoittajina ovat Jouni Alavuotunki, Voitto Kuosmanen, Toivo Salonen, Seppo Sotasaari, Kari Väyrynen ja Jarno Ristaniemi.

Mielipidepalsta

KANNUS

(Myöps kr. = kannus, paarma)

Zoon Politikon

Elä!

Mikä mättää?
Miksi elämä ahistaa?
Mitä mun pitää tehdä?

Ei vastauksia löydä, ei ajatuksissakaan mitään ole.
Menikö ikäni haaskiolle elämäni etsiessä?

Hylkää mies maailmasi, rakenna oma todellisuutesi!
Nouse, nosta tajuntasi virrasta todellisuus!

Rakasta tulena olevaa.
Rakasta sateena tulevaa.
Rakasta niin ettet tiedosta tätä päivää.

Ei kukaan voi sinua ohjata.
Ei kukaan voi sinua määrätä.
Ei kukaan voi sinulle totuutta sanella.

Elä kuin ei huomista olisikaan.
Elä kuin ensi rakkautesi huumassa olisit.
Elä kuin olisit jo kuollut.